

Приморске новине

БУДВА, 31. МАРТА 1998.
ЦИЈЕНА 2 ДИНАРА

ИЗЛАЗИ МЈЕСЕЧНО • ГОДИНА XXII • БРОЈ 424

МИНИСТРИ КАО КАПЛАРИ

Једна духовитица, али и скептична, да ли и пророчка, крилатица чула се на трибини предсједника Скупштине Црне Горе Светозара Маровића у Будви као закључак, моло би се рећи, све што је он те вечери рекао. У свом јасном савету да је перспективише наше државе, њеној економској и свакој групој напрека, ошварање према свијету, и сам веома надахнути, инсистирао је крилатицу из публике да ће нам, у субротном, пребаци рала и волови да прегивимо.

Алузија је била очигледна: односица се на човека који народ и државу води у нову изолацију. Пиште је, међуши, да ли је ово што нам се дођа само његова крилатица. Наравно, аројанаш, осим савета управо иде на руку нашим суштинским проблемима и он их само подстиче. Али је очигледно: када не би било те крилатице дојиног кријаца, спавари би, прије или касније, испали шоком. Многи наши проблеми пројектованы су злој раније и ми их, бојим се, нећемо рјешавати.

Интернационализација Косова је Дамаклов мач који виси најснажнијим субјектом: ако не Јојусимо - кајаћемо се, ако Јојусимо - кајаћемо се! Ствар, наравно, треба рјешавати дијалогом, али равноправним, на који су обавезне обје стране. Када је о аројанцији ријеч, чини се да су и једна и друга страна поједнако аројанаше.

Хоћемо државу у коју нам министри неће долазити као кайлари, луцида је и, надасве, тачна мисао. Они, међуши, заиста личе на кайларе. А, мање више, сви код куће имају своје Косово: Ирску, Баскију... Те своје проблеме не интернационализују. Све то видимо, али некако се надамо и вјерујемо у њихову добру намјеру, заборављајући да је пуй до Јакла Јојачан најбољим намјерама. Хвале нас због демократских промјена за које се залажемо, али не долазе у Црну Гору. Чак нам се и Примаков само примијакао: предсједник наше републике шао је у Београд да се с њим сусреће. Господин Ведрин, осим што ведри наоблачење косовске хоризонти, хијно би да и наше црногорско небо буде што ведрије, па је и њему први Црногорац на поље шао у Београд.

Шта, дакле, урадиши да министри промијене своју кайларску ћут? Пристапи на све услове Ибрахима Рујова? Треба јоштавати његово национално осјећање, али и он треба да јоштави народ у чијој је земљи национална мањина. Бар у оној мјери у којој један Ирац мора да јоштави једнот Енглеза, Баскија једнот Шпанца...

Бојим се да се ћут садашњих кайлара неће промијени осим у једном случају који ми, из сјаја ог рала и волова, ћутово да пренебрејавамо. Поље божурово није узречна пропусница за наш улазак у обећану земљу коју нам нуде ћудљиви кайлари као шарену лажу, већ наша суштинска - земља из које вјековима ничу цвјетови црвени од наше крви. Ибрахим Рујова би хијо да ојкине ту улазницу, бојим се на вратима Јакла и крвојролића, а не на вратима раја, уз подришку министара-кайлара, свеједно што све page да не би дошло до Јакла и крвојролића.

Кривац, наравно, јесте и онај који тако важно јишање оdlаже, настојеју да ћа ријешити прописцима, силом, и не жељећи да разговора о њему јер ћа сматра искључиво својим јишањем. Кривац прије њега што јишање је ријешавао устаницима, компромисима, и оно у његово вријеме никада није ескалирало. Маршал је био мудрији, високренији, лукавији од кайлара. А и они су тада били више министри него кайлари. У то вријеме смо мислили да смо заувијек оставили рала и волове, оштављајући свијет, несврстане. Данас смо само ми оставили несврстани - изоловани и сами. Jag и рујова, какву нам не жели само Рујова.

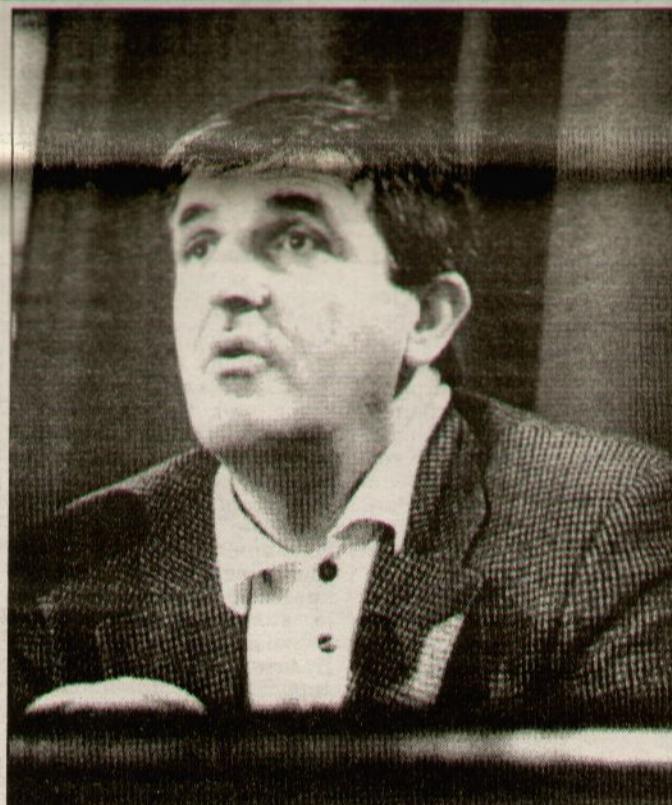
ПРЕДСЈЕДНИК СКУПШТИНЕ РЕПУБЛИКЕ ЦРНЕ ГОРЕ СВЕТОЗАР МАРОВИЋ
НА ТРИБИНИ У БУДВИ

ДОСТОЈАНСТВЕН И РАВНОПРАВАН ПОЛОЖАЈ

За демократску Црну Гору, за европску Југославију, за сарадњу са свијетом, назив је трибине на којој је у Будви 20. марта говорио и на питање присутних одговарао предсједник црногорског парламента Светозар Маровић. У раду трибине, у препуној сали „Зета-филма”, учествовали још и Милутин Лалић, потпредсједник Владе Републике Црне Горе, Иво Арменко, министар туризма у Влади РЦГ, и Ђорђије Прибилић, предсједник Општинског одбора Демократске партије социјалиста Црне Горе. Обраћајући се присутним грађанима, Светозар Маровић је, између остalog, рекао:

(...) Црна Гора не може у Југославији да зависи од доброг расположења или пријатељства стања било којег предсједника, Савезне Републике Југославије или републике Србије, већ од свог интереса и схватана својег добра, од своје жеље да заједно са Србијом гради јаку, стабилну и богату Југославију. Не може ини у Београд да чује што је њен интерес, да у предсобљима великих београдских кабинета чека шта ће ћој бити наложено да чини. Црна Гора, наравно, има обавезу и дужност да саслуша и уважи интересе Србије, и интересе грађана и народа који живе у Србији, али прије свега има дужност да у Београд и у Србију оде са својим интересима, са својим пројекцијама добра, уз обавезу да се са представницима Србије договори шта је добро за заједничку државу.

Када кажемо да желимо достојанствену позицију у Југославију, тиме не вриједамо никога, тиме само изражавамо поштовање и за другу чланницу Фederације, јер дvoчлана федерација каква је Југославија почива управо на компромису. Није то ни број становника, ни величина територије, већ право које произилази из

Светозар Маровић

државне историје једне ма-
ле, али поносне, историјски
веома трајне државе на
овом балканском камену.

И велике сile морале су

да је признају послије Бер-
линског конгреса као само-
сталну и независну.

Ми се данас не боримо за
независну и суверену Црну

Гору, али се боримо да она има своје мјесто, значење, улогу и утицај на све важне одлуке Савезне Републике Југославије.

Морам да поновим да се ми ни једним јединим потезом не залажемо против Југославије. Управо се залажемо за модерну, демократску и отворену Југославију у коју неће сваког дана долазити министри иностраних послова да јој издају налоге шта да чини, већ да има мудро и одговорно државно руководство које ће знати што је добро и за Србију и за Црну Гору, чувајући достојанство свога народа тако што ће знати да сакрије слабости које, у односу на велике земље, као мали народ често треба да претрпимо. То данас ради и велики народи, Руси на пример, јер се зна да више нема билполарности и подјеле на два блока. Постоји једна велика сила и један центар моћи. Постоје, најжалост или на срећу, зависно од приступа, околности које упућују да, ако хоћете да живите и напредујете морате да сарађујете са комшијама, сусједима, са међународном заједницом, али прије свега морате бити добро са Сједињеним Америчким Државама.

(Наставак на 2. страни)

У ОВОМ БРОЈУ

■ ОТВОРЕН XXIV ЈАДРАНСКИ САЈАМ

СТО ИЗЛУЧАНА НА ЈАДРАН

■ ИНТЕРВЈУ „ПРИМОРСКИХ НОВИНА“

ИВО АРМЕНКО, МИНИСТАР ТУРИЗМА
У ВЛАДИ ЦРНЕ ГОРЕ:

ДЕТО ВЕЛИКЕ НАДЕ

■ ЧЕДО ВУКОВИЋ

ПИСМА ИЗ БЛИЗИНЕ

(СТРАНА 8-9)

■ СИМПОЗИЈУМ О ЉУБИШИ

ОГЛЕДАЛО

НАРОДНОГ ЖИВОТА

(СТРАНА 10-11)

■ ПРИЧЕ СТАРИХ КИНЕМАТОГРАФА
МИЛОВАН ПАЈКОВИЋ:

ПОВЕЋАНА
ПРОИЗВОДЊА

(СТРАНА 16)

ТРИБИНА

ИЗ ИЗЛАГАЊА ПРЕДСЈЕДНИКА СКУПШТИНЕ РЕПУБЛИКЕ ЦРНЕ ГОРЕ СВЕТОЗАРА МАРОВИЋА У БУДВИ

ДОСТОЈАНСТВЕН И РАВНОПРАВАН ПОЛОЖАЈ

(...) Постоји много путева, а за Црну Гору је и пут који је, већ много година, присутан јаван и веома одлучан у својој политичкој оријентацији. Он је у највећој мјери везан за једну политичку странку чија политичка платформа и политички циљ јесте суверена и независна Црна Гора. То је, дакле, политика Либералног савеза који мисли да у овом тренутку Црна Гора нама разлога да даље живи заједно са Србјом у Југославији јер је Југославија за Црну Гору тамница, зло. И Црна Гора треба да нађе што прије пут да се од те земље мирно или на други начин одвоји. Међутим, како на Балкану ствари тешко иду мирно, бојим се да та мирна концепција у овим условима балканских траума, подјела и зала, не би била тако мирна. Али, свакако, то је једно легитимно становиште које и данас представници те странке, са становишта својих ујерења и гледања, с правом износе и за њих се боре. Међутим, марам признати, оно што је веома важно пред ове изборе јесте да унутар те странке и они сами знају да данас немају довољно снаге да буду већина у Црној Гори. Они знају да њихова концепција није довољно јака да би била политичка концепција Црне Горе.

Трагичне подјеле

Народ је у Црној Гори, а и у Југославији, вјерујем у цјелини, осјетио колико су трагичне подјеле и колико трагичне могу да буду оне политичке активности и они циљеви који су радикални и искључиви - који људе скобљавају. Зато та политика, и господин Славко Перовић на њеном челу, рачунају, ако смијем тако да кажем, „политику Геншера“. То је политика Либералне странке у једном јаком Бундестагу у којем имате двије јаке партије: Социјалдемократску партију с једне, и Демохришћанску унију, с друге стране. Они знају, или баз претпостављају, да ће на наредним изборима освојити седам до осам посланичких мјеста, али довољно вриједних, по њиховом мишљењу да би могли тим гласовима да уцјењују једну или другу страну. То значи, неопходно је ући у Парламент и имати седам или осам, можда и више или мање, али свакако вриједних, посланика без којих нико други неће мочи да формира стабилну владу. То значи ми нећемо бити најважнија, говорим сада у име те опције, али бићемо довољно јаки да постављамо услове.

Та концепција, наравно, у задње вријеме (као што се могло и на задњем засијеђању Скупштине пратити) није скривала да жели да да миг и оној другој страни.

А она друга страна је такође радикална страна, друга страна овог нашеј брода. Њена политика је унитарна и јесте за Југославију, али вјерује да Југославија може једино да

- Црна Гора има перспективу једино као демократска заједница у којој ћемо сви бити једнаки и равноправни, у којој ћемо поштовати различите вјере, нације, осјећања
- Неподијељена и једногласна подршка економским и демократским покретима и процесима у Црној Гори
- Не може се унутрашња политика одвајати од спољне, ни Црна Гора, па ни Југославија, живјети сама и изолована од свијета
- Хоћемо отворену Црну Гору и отворену Југославију у коју неће министри долазити као каплари, већ као сарадници
- Оног часа када се менталитет подаништва према Дедињу уклони и када се изборимо за достојанствен и равноправан положај, направићемо први корак ка демократији у Југославији

постоји уколико постоји један центар моћи и, по правилу, везују га само за једног човјека. Такву политику највише демонстрира Српска радикална странка и господин Шешељ, мада ја лично не вјерујем да је господин Шешељ искрени националиста. Он је човјек који национална осјећања веома умно и веома вјешто користи за придобијање гласова. Али је човјек који се до сада свакако најтранспарентније, најочигледније, залагао за тајку концепцију.

Промјенљиве позиције

У Црној Гори такву концепцију подржава и бивша народна странка Господина Бојовића (не знам како ће се сада звати када буде изашла на изборе), и у суштини, Социјалистичка народна странка господина Булатовића. Иако се формално залаже за федерализам унутар Југославије, чини све да јаоча или прећу даље јачање потпуне или апсолутне моћи једног човјека, једне власти, једне жене, једног Дедиња, једне, како сам говорио више пута, а понављам и сада, породичне мануфактуре, која хоће да све стави под контролу, нападајући све и не нудећи ништа, рушећи и оптужујући све, а не пружајући ништа квалитетно и ново. Та политика, чији је главни но-

силац и креатор садашњи предсједник СРЈ, веома вјешт и мудар да се сакрије, јер мало говори а пуно чини (нажалост, најчешће погрешно). Он увијек има моћи да нађе јаке савезнике, или оне који му требају у тренутку. Данас су то Вук Драшковић у Београду и Момир Булатовић у Црној Гори. То су, дакле, његови савезници за наредни кратки период. Неизвесно је, колико ће то савезништво да траје. Очигледно, Булатовић ће бити дужи сарадник од Драшковића, јер је Вук имао доста пројектне позиције у Београду:

Свакако, Милошевић рачуна на Булатовића као на трајнијег сарадника пошто у Београду и Србији има више могућности да нађе сарадника. До јуче је то био Шешељ, сада је то Вук Драшковић, раније или у овом периоду је то и Нова демократија, мада веома слаба да би нешто пресудније одлучила. Али, свакако, ту је и ЈУЛ формиран као сателитска организација за специјалне задатке. Морам да кажем, да је и у нашем граду имала тајне симпатизере, скривене иза некаквих међауторских диплома које су им неки угледни људи из

ЈУЛ-а додјељивали. Свакако, ова организација има снагу, има моћ, истину мање у народу, а више у финансијском, организационом и политичком смислу.

Модерно схватање демократије

И ту, између те двије крајности, постоји трећа, средња политика, политика за коју се ми залажемо. Та политика искрено вјерије да будућност свих нас јесте у развијању демократије у Црној Гори, да Црна Гора има перспективу једино као демократска заједница у којој ћемо сви бити једнаки и равноправни, у којој ћемо поштовати различите вјере, нације, осјећања, а демократију сматрати моралним императивом, а не као процедуру и норму. Из нашег етичког буквара већ је одавно научено модерно схватање демократије: никоме не учини оно што не желиши да теби учине, чини и мисли о другом оно што би желio о теби да мисле и да ти чине. Демократија, дакле, уноси баланс и равнотежу и зато Црна Гора има перспективу једино као демократска и отворена република. Оно без чега она не може да гради своју будућност јесте, прије свега, њено достојанство. Достојанство Црне Горе је темељ стабилности и сигурности њене позиције у Југославији (...).

Данас многим у Београду смета што Црна Гора има тако добру позицију у међународној заједници. Предсједник Републике Црне Горе је ових дана имао веома интензивне активности, срео се са господином Пријаком, господином Кинделом, господином Гелбартом и министром иностраних послова Француске. Сви они су неподијељено и једногласно прењели значајну подршку економским и демократским покретима и процесима у Црној Гори. Не зато што је Црна Гора толико велика и значајна да би преокренула ствари на земљиној лопти, већ због тога што је добар примјер демократског, толерантног и разумног циља који је себи поставила, што је земља или република која може да буде добар примјер чијевом Балкану. Зато наша политика је јесте политика демократске, за сарадњу са свијетом, богате Црне Горе, која ће сваким даном настојати да ћени људи боље живе.

Само неколико дана конфликata на Косову, који је

проблем већ неколико десетица, у старој и у новој Југославији, одмах су се одразили на нашу привреду. Управо кад су ескалирали конфликti на Косову био сам у Бијелој. Послије добrog и успјешnog пословnog циклusa којег је бродоградилишte у Бијелој имало, послије најновijih дogađaja na Kосovu, za некoliko dana, бродоградилини су обавијестили управу бродоградилишta да откажују долазак svojih бродova све dok се настala situacija ne smiri. Ne може се унутраšnja politika odvojiti od спољне, ни Црна Гора, ни иједан народ на свијetu, па ни Југославија, не може живjeti самa и izolovana na svom malom ili velikom prostoru dođi u međuнаrodnu zaštitu. Zato, problem je da sami odлучujemo o svojoj судбинi. Niјesmo se miјesali u izboru, осим kada su bili lokalni i kada je bila evidentna krajba glasova koјe је kasnije potvrdio OEBC, a gospodin Milošević predložio da se speциjalnim zakonom prizna krajba.

Moramo poštovati svoje ljudje koji su, u trci za svojom profesionalnom satnicu ili promocijom, mogda za korom hrabice, otišli iz Crne Gore. Ali, svakako, moramo traziti pravo da mi koji živimo na ovom prostoru, poštujemo to pravo i Srbiju i Beograd, da sami odлучujemo o svojoj sudbini. Niјesmo se miјesali u izboru, osim kada su bili lokalni i kada je bila evidentna krajba glasova na Kосovu, upravo tamo gdje je naјviše terorizma, što je apsurdno. Niko se u Crnoj Gorini nije uplitaо u te stvari, ni говорио da су izbori u Srbiji bili pokradeni. Onog časa, kad se mentalitet podaništva prema De-

ном državnom zaјednićom као перспективним faktorom na području koje je, иначе, прилично usijano и nesigurno.

Менталитет подаништва

Боримо се, дакле, да Црна Гора буде у Југославији, или да smo домаћini одgo-

дију уkloni i kada se izborimo za достојанствен и равноправan положај, направићемо први korak ka demokratiji u Јugoslaviji. Zbog toga je to srednji put Crne Gore koja na predstojenim izborima želi da se, prije svega, izbori za sigurnost svakog svog građanina. (...)

АКТУЕЛНОСТИ

ОСМА СЈЕДНИЦА СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ

УСВОЈЕНЕ ИЗБОРНЕ ОДЛУКЕ

На осмој, сједници Скупштине општине Будва, одржана 9. марта, одборници су једногласно усвојили Одлуку о скраћењу свог мандата, као и Предлог одлуке да нови општински парламент броји 32 одборника.

На предлог Комисије за избор и именовања коју је образложио њен предсједник Душан Божовић, Скупштина је именовала нову општинску изборну комисију коју чине: Гран Орлић, предсједник, Славен Шћепановић, замјеник предсједника, Михаило Каписода, секретар, и чланови: Мира Делојић, Весна Ивановић и Ружица Говедарица. Њихови замјеници су Радмила Николић, Рајка

Шпадијер и Јово Ђурашевић.

Против ове одлуке били су одборници ДПС Момира Булатовића, Либералног савеза Црне Горе, Народне странке др Новака Килибарде и Народне странке др Божидара Бојовића, незадовољни неприхватањем три поднијета амандмана, па су прије гласања напустили сједницу. У име Либералног савеза Црне Горе Драган Марковић је саопштио одлуку да његова странка, у знак протеста, враћа мандате скупштини што значи да даље неће учествовати у раду општинског парламента.

Представници опозиционих странака и партија

своје нездовољство су образложили тиме што предложена комисија није вишестраначка и што се тврде, крши дух потписаног споразума Владе Републике Црне Горе са парламентарном опозицијом. Речено је да предложени чланови комисије не одражавају плуралистички карактер локалне заједнице у Будви, пошто су сви чланови комисије, укључујући предсједника и секретара, чланови или симпатизери искључиво једне партије, и зато што је предлагач одбие да примијени Закон и одговарајуће стандарде.

У име Комисије за избор и именовање њен предсједник Душан Бо-

жовић је био мишљења да су чланови Комисије предложени у складу са Законом који не предвиђа да она треба да буде вишестраначка већ се водило рачуна да чланови буду стручни људи, дипломирани правници, што је много важније.

Владо Кажанегра, предсједник Клуба одборника ДПС Момир Булатовић рекао је да се овакав поступак не може назвати демократским, а Лука Баљевић, одборник Народне странке др Божидара Бојовић казао је да предлог Комисије није у складу са демократским стандардима. По Баљевићу је неспојиво да у изборној комисији буде човјек који у органима

управе у Скупштини ради на бирачким списковима.

- Рад изборне комисије у којој нема представника опозиције не може бити поштен - рекао је Драган Марковић, док је Вукашин Зеновић, предсједник Општинског одбора Народне странке др Новак Килибарда, рекао да састав комисије није у складу са потписаним споразумом између Владе и опозиције.

Секретар Скупштине општине Вукашин Марковић је демантовао поједине тврђење да је секретар Општинске изборне комисије Михаило Каписода укључен у рад на сређивању бирачких

спискова и утврдио да предложену комисију чине врсни правници и да партијска припадност није била главни мотив приликом предлагања.

На сједници је усвојена и одлука о кандидатури Будве за домаћина медитеранских игара Будва 2005 године, којом се наша општина обавезала да обезбиједи адекватне спортске терене и неопходна финансијска средства за организовање медитеранских игара. С тога је наглашено да је неопходно створити правне претпоставке за реализацију започетих активности, сходно Поглављу Медитеранског комитета Медитеранских игара.

Р. П.

ДЕВЕТА СЈЕДНИЦА СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ

НОВИ ПРОГРАМИ И БУЏЕТ

- Усвојена одлука о финансирању политичких странака и одлука о правилима о представљању политичких странака у предизборној кампањи
- Промјене Урбанистичког пројекта Зоне ексклузивног туризма Свети Стефан због санације клизишта
- Будва и Римини побратими

Девета сједница Скупштине општине Будва почела је 26. марта, а наставиće се 2. априла јер је прекинута због недостатка кворума током расправе о бесправној градњи. Прије почетка сједнице водила се расправа о дневном реду због предлога одборника Социјалистичке народне партије Црне Горе, досадашње ДПС - Момир Булатовић, који су тражили да се у складу са заједничком Скупштине РЦГ промијени одлука о избору општинске изборне комисије тако што ће у њеном саставу бити представници свих странака затуђених у општинском парламенту. Ови одборници су такође, тражили и да се изложе бирачки спискови на мјестима на којима ће се гласати или у другој одговарајућој просторији уз присуство овлашћеног лица. Оба предлога су одбијена. Први, зато што је Скупштина одјенила да не треба мијењати општинску изборну комисију и да је довољно да представници политичких странака учествују у њеном проширеном саставу, а други јер је се увид у бирачке спискове омогућити у складу са Законом.

Одборници су на почетку сједнице без расправе усвојили Програм рада Скуп-

штине општине за 1998. годину, Будет општине, Одлуку о локалним комуналним таксама и Одлуку о финансирању политичких странака.

Овогодишњи општински буџет који је планиран на основу очекиваних кретања у привреди СРЈ, Републике и наше општине, и послије јавне расправе, "тежак" је 39.530.000 динара, а приходи буџета су јавни приходи (19.880.000) и намјенски приходи за финансирање комуналних дјелатности (19.650.000). Највећи ставке у расходима буџета су програми Секретаријата за инвестиције (10.000.000), зараде и друга лична примања (9.755.000), материјални трошкови (3.566.000), дотације (3.136.000), посебни програми (5.715.000) и програми одржавања градског грађевинског земљишта (2.728.000 динара).

Пораст цијена на мало и потреба да се сачува реална вриједност локалних комуналних такси били су разлоги за доношење нове општинске одлуке. Највећи износи комуналних такси предвиђени су за мјесец јул и август.

Одлуком о финансирању политичких странака утврђени су услови, висина и начин обезбеђивања сред-

става за рад политичких странака чији су кандидати изабрани за одборнике у Скупштини општине и за покриће дијела трошкова изборне пропаганде за избор одборника у СО Будва. Један дио средстава (30%) распоредиће се у једнаким износима свим странкама које имају одборнике у СО, а остатак средстава сразмјерно броју одборника. Средства за покриће дијела трошкова изборне пропаганде дијелиће се на три дијела. Трећина тих средстава подијeliće се у једнаким износима свим странкама које имају одборнике у СО, а изразиле су намјеру да учествују на изборима, друга трећина политичким странкама којима су потврђене изборне листе, а трећа трећина политичким странкама сразмјерно броју одборничких мандата у општинској скупштини.

Предлог Одлуке о грађевинском земљишту је повучен јер је у току процедуре за доношење Закона о грађевинском земљишту, па ће се овај значајни општински акт донијети након тога.

Одборници су усвојили Одлуку о утврђивању најнаде за привремено коришћење изграђених дјелова градског грађевинског земљишта у општој употреби

и неизграђеног градског грађевинског земљишта за период од 15. јуна до 15. септембра, и Програм привременог коришћења неизграђеног градског грађевинског земљишта за 1998. годину. У односу на прошлу годину планирано је више 96 локација за привремене објекте (321 у односу на 225). Тако је на подручју Будве планирано постављање 196 привремених објеката, на Јазу 14, у Бечићима 21, у Светом Стефану 14, у Петровцу 52 и у Буљарици 24. Програмом је, за разлику од ранијих година, изостављено постављање столова на улицама и тротоарима, а дозвољено само на трговима и платоима. На штеталиштима је забрањена и продаја воћа.

Због санације клизишта у Светом Стефану одлучено је да се приступи изради измјена и допуна Урбанистичког пројекта Зоне ексклузивног туризма Свети Стефан - Шумет. Досадашња испитивања су, према образложењу ове одлуке, указала на могућност успјешне санације, али уз изјаве урбанистичког пројекта и проширењем за коју се пројекат доноси.

Уочи избора Скупштине општине је донијела Одлуку о правилима о представља-

њу политичких странака у предизборној кампањи којом је уређено остваривање права странака у ЈП "Информативни центар" - јавним гласилима Радио Будве и "Приморским новинама", у вријеме изборне пропаганде. Подносиоци изборних листа на територији општине имају право да у јавним гласилима, у оквиру истих дневних термина, односно рубрика, равноправно објављују грађане о својим изборним програмима и активностима. Одлуком је утврђено да су јавна гласила обавезна да у току изборне пропаганде независно и објективно представљају све кандидате, а ради спречавања медијске манипулатије и некритичког укључивања у изборну пропаганду, приликом редовног извештавања од представљања кандидата. Јавна гласила ће уз учешће представника Скупштине општине и подносилаца изборних листа утврдiti ближе правила за представљање изборних програма и кандидата, а подносиоци изборних листа и јавна гласила ће споразumno утврдiti начин и услове извештавања јавног скупа као и рокове у којима подносиоци изборних листа обавјештавају јавна гласи-

је. Скупштина општине је донијела Одлуку о братимљењу општине Будва с градом Риминијем из Италије на основу објективно изражених интереса и жеље за успостављањем сарадње у свим областима, како је образложено у одлуци. Протокол о сарадњи и повељу о братимљењу потписао је предсједник општине Будва. То је била и посљедња тачка дневног реда, јер је на почетку расправе о бесправној градњи констатовано да Скупштина општине нема кворум. Када се, након најавних позива, окнуло минималан број одборника, сједница, ипак, није настављена јер, како је предложио предсједник општине Раде Грегорић, није добро да Скупштина општине о тако важном питању расправља "на вици кворум".

Наставак скупштинске сједнице заказан је за 2. априла, а тада ће, осим о бесправној градњи, одборници расправљати и о држављању локалних путева, градских саобраћајница и тротоара, атмосферских канала, хоризонталној и вертикалној сигнализацији, држављању јавне радија... В. М. Станишић

На основу члана 8. Закона о бирачким списковима („Службени лист РЦГ”, број 4/98) и тачке 25 - 29 Упутства о бирачким списковима („Службени лист РЦГ”, број 4/98), Секретаријат за Скупштинске послове Општине Будва

ОГЛАШАВА

Излагања на јавни увид грађанима бирачког списка Општине Будва

1. Обавјештавају се грађани општине Будва да могу извршити увид у бирачки списак ради уписа, брисања, допуна, изјава или исправки бирачког списка, и на тај начин потврде своје бирачко право.

2. Увид у електронски (компјутерски) бирачки списак грађани могу извршити сваког радног дана од 7,00 - 14,00 часова у просторијама општине Трг Сунце бр. 3 или преко контакта телефона 51-517.

3. Увид у преписе бирачким списковима грађани који су до сада гласали на бирачком мјесту број 1 Буљарица и бирачком мјесту број 7 Петровац могу извршити у мјесној канцеларији Петровац која се налази у просторијама

ЈУ „Црвена комуна“ у Петровцу, сваког радног дана од 8,00 до 14,00 часова.

4. Увид у препис бирачког списка грађани који су гласали на бирачком мјесту број 3 Свети Стефан могу извршити у просторијама мјесне канцеларије Свети Стефан, сваког радног дана од 8,00 до 12,00 часова.

5. Увид у препис бирачког списка грађани који су гласали на бирачком мјесту број 4 - Бечићи могу извршити у просторијама рецепције Ауто кампа „Авале“ у Бечићима сваког радног дана од 8,00 - 12,00 часова.

6. Увид у преписе бирачким списковима грађани који су гласали на бирачким мјестима број 6-Подкошљун, број 7 сала Хотела „Могрен“, број 8-Велика сала Скупштине општине, број 9-Дубовица, број 10-Бијели до и Бабин до и број 11-Јаз, могу извршити у згради Скупштине општине Будва, Трг Сунца бб, сваког радног дана од 7,00 до 14,00 часова и од 16,00 до 18,00 часова.

ИНТЕРВЈУ „ПРИМОРСКИХ НОВИНА“

Пролеће, јето и јесен ове, девет десет и осме, већ су на нашем подручју назвали - сезона нада. Масовнији долазак туриста из западно-европских држава, више гостију из бивших социјалистичких земаља које су „ухватиле корак са свијетом“ и посјета домаћих туриста, бар у мјери лајске сезоне, требало би да разбију монотону туристичку слику на јужном Јадрану, која се понавља већ шест љета.

Колико су очекивања реална, шта показује туристички барометар у само предвечерје сезоне, где шкрапи и шта треба учинити да овогодишња сезона заиста надмаши прошлогодишњу и буде увод у „девизна љета“ каквих је био некада уз „ривијеру бисерних плажа“, Приморске новине су извршиле прроверу код најкомпетентнијег човјека за то: министра за туризам у Влади Црне Горе, господина Ива Арменка.

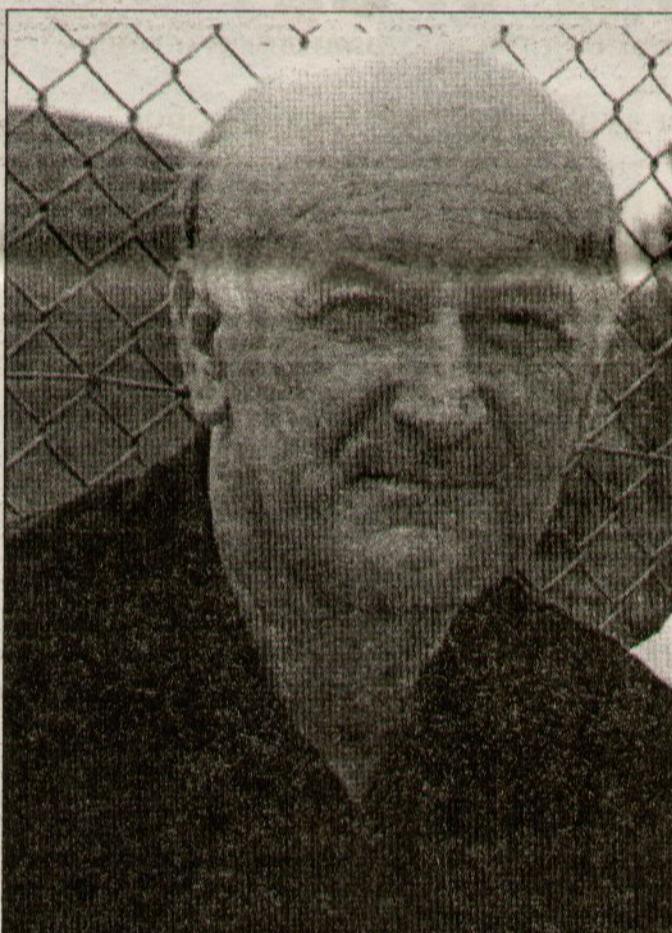
■ Управо сте се вратили са Берлинске туристичке берзе, коју сматрају највећом туристичком пијацом Европе. У оквиру југословенског штанда Црна Гора је била солидно представљена. Какаве утиске (дојно) сите?

- Ми смо истински, на овој великој берзи били присутни свих ових за нас посних, туристичких година, од како се распала друга Југославија. Задржали смо, дакле, неки континуитет присуства. Но, ове зиме је било, ипак, другачије: вратили смо се на њемачко туристичко тржиште, једно од највећих у свијету, где смо годинама, прије распада СФРЈ, били веома присутни. И одакле је на Црногорско приморје стизало највише иностраних гостију.

■ Речите о томе, конкретије.

- По први пут, послије шест година, туристичка понуда Црне Горе, посебно наравно Приморја, нашла се у катализма двије највеће туристичке агенције у Њемачкој: ТУИ и Некерман. Ове агенције, и неколико још мањих, слаже ове сезоне госте

дрома: у Минхену, Диселдорфу, Хановеру, Франкфурту и Берлину. Први гости стижу 12. маја и биће смештени у Будви. Ради се о доста скромној понуди; њемачки туроператори су закупили 1.200 кревета у ХТП „Будванска ривијера“, остало у хотелу „Улцињске ривијере“ и још неким објектима југу. Укупно је то око 3.000 кревета закупљених, дакако, у алотману. Моја је процјена да би ове сезоне из Њемачке могло да стигне око 15.000 туриста, који би могли да остваре више од 100.000 ноћења. Ако се има у виду да су лани страни туристи укупно остварили толико ноћења, онда је јасно због чега смо, ипак, задовољни. Наравно, ако се све планирано оствари, јер алотмански уговори не гарантују то. Постоји чак и претпоставка да би те цифре могле да буду и веће јер продаја капацитета и даље тече. Она клијентела којој је наша понуда најближа (ради се гостима скромних платежних могућности) одлучује се за

ИВО АРМЕНКО:

Трајно решење у приватизацији

место одмора, практично у задњи тренутак, па ту видимо неке додатне шансе.

и Италија. Капацитети Хрватске, која има хиљаду километара обале, веома разуђене, са сјајним објектима на острвима, а и осталих земаља, знатно су већи. Што се, баш наших сјеверних сусједа тиче, баш као и лани прилично интересовање влада за Истру, која је више аутомобилска него авио дестинација, што за савременог туриста много значи, док прадаја капацитета за дубровачку регију иде доста слабо.

■ На масовно посјећеној конференцији за новинаре било је сигурно „вруће“. Њемачки колеге су веома знатижељни када смо ми у питању, помало и провокативни. Како сте ту прошли?

СЛОВЕНЦИ

Током ове сезоне на Црногорско приморје стижи ће и већи број туриста из Словеније. Највише на подручје Будванске ривијере које је лани туристичка извидница из бивше југословенске републике оцјенила веома добром оценом.

- Већ имам потписане уговоре са пет агенција из Словеније које ће доводити гости у Црну Гору - истиче Арменко. Предстоји још неки разговори и вјерујем да ће Словенци у приличном броју летос на наше море. Поред „Монтенегроерлајнза“ редовну авионску линију Марибор - Тиват, једном недјељно, имаће и словеначка компанија „Адрија ервејз“.

углавном на подручју Будванске ривијере и Улциња. Организовано, чартер линијама компаније „Аир Лојд“. Њемачки туристи ће за Тиват кретати са пет аеро-

■ Берза у Берлину је увијек прилика да се види где смо то ми, где остали. Да се изврше нека поређења. Како ту стојимо?

ИВО АРМЕНКО, МИНИСТАР ЗА ТУРИЗАМ У ВЛАДИ ЦРНЕ ГОРЕ

ЉЕТО ВЕЛИКЕ

• Њемци се поново враћају на нашу обалу: ове сезоне стићиће 15.000 • Умјесто виза - пропуснице • Стижу гости из других земаља Европе и инострани промет ће бити удвостручен у односу на прошлу годину • Домаћи гост и даље главни и о њему права прича на априлској берзи у Будви • Обезбиједиће се новац за припреме сезоне • Приватизација и инострани капитал, трајно решење за хотелска предузећа

- Када су у питању квалитет понуде и цијене ми смо ту негде са Хрватском, Турском, Бугарском. Далеко испред нас су, наравно, они који су одавно скочили у туризам: Шпанија, Грчка

- На тој конференцији Црна Гора је била добро заступљена, као уостalom и на цијелој берзи. Били су ту представници наше Туристичке организације, привредници из „Будванске ривијере“, „Монтенегроекспреса“, Улциња... У праву сте: њемачки новинари су веома знатижељни, прецизни у питањима, помало, наравно, и провокативни. Овога пута, међутим, није било много политичких питања, иако је Косово свјетска тема ових дана. Томе сам и сам доприноју јер сам у уводном излагању објаснио да је Црногорско приморје сасвим сигурна дестинација, поновио сам и старе приче о томе како је код нас потпуно мирно било и за вријеме ратних сукоба на просторима претходне Југославије, ујверење да ће се проблем Косова ријешити дијалогом, и заиста велику спремност свих у Црној Гори да њемачке, али и све друге госте, доћемо домаћински, срдечно и посветимо им сву пажњу. То, као и најава Њемаца да вјерују управу у каталоге својих агенција, који су и нека врста гаранције за миран пут у земљу која је у њима представљена, као да су смањили потребу 35 новинара да инсистирају на тим темама. Говорили смо одругим детаљима вазним за одмор њихових гостију и вјерујем, да смо били уједљиви.

■ О фамозним визама је у последње вријеме било доста ријечи, предлога, недоумица... Како ту стоје ствари?

- Тај проблем смо ријешили, чини ми се, добро. Увођење туристичких пропусница за период од 30 дана је добар поуздан прихватили су га Њемци. Гости неће бринuti око њиховог вађења, агенције ће то регулисати у поједностављеном поступку. Оно што је Њемце највише обрадовало је, ипак, повратак чартер авиона на тиватским аеродромом, за њих је веома битно да

путовање траје што краће, да не буде перипетија на аеродромима, што је на овај начин искључено, а хотелске куће и други побринуће се да трансфер од тиватског аеродрома до хотела буде и брз и квалитетан. Сматрам да ће масовнији повратак њемачких туриста много значити за наш туризам, да ће гости који ове сезоне буду одмарали на нашој обали бити најбољи промотори наше понуде, наша најбоља пропаганда. Под условом, наравно, да их дочекамо, угостили и испримимо како треба и како нам, коначно, дољује. Свака част медијума, њихова улог у овом деликатном послу је огромна, али жива ријеч туристе који се враћа послије лијепо проведеног одмора, представља најбољу рекламу.

■ На Будванској ривијери, или и на цијелом јужном приморју, ове сезоне ће бити и других иностраних гостију. Какве су то најаве?

- Русија и Израел остају тржишта која смо посебно, да тако кажем, маркирали. Крајем марта је велика туристичка берза у Москви на којој ћемо узети итекако учешћа, слиједе још неке

САВЕЗНО
МИНИСТАРСТВО

У хотелу „Могрен“ у Будви Иво Арменко је недавно био домаћин групи привредника из Србије која је посјетила више различитих предузећа у Црној Гори ради интензивирања сарадње. Констатовано је, том приликом, да се досад Савезна влада доста мање хински односила према туризму, да ту треба нешто промијенити, да је туризам велика шанса не само Црне Горе већ и СР Југославије. Потекао је и предлог да се формира Савезно министарство за туризам, како би ова привредна грана добила потребан замајац и с тим стране. Коначно, такав ресор је постојао и у савезној влади бивше СФРЈ. Привредници из Србије су без увијања казали да би на челу тог новог, веома потребног министарства, радо видјели управу Ива Арменка, уваженог економисту, који има велико искуство у туризму, који је био и наш туристички дипломата више година у Лондону и који има све референце за такво место. Захваљујући на лијепим ријечима и жељама Арменко је нагласио да је најважније да Савезна влада промијени курс када је у питању туризам. По његовим ријечима идеја за формирање министарства за туризам је веома добра, а мање је важно ко ће бити на његовом челу.

ИНТЕРВЈУ „ПРИМОРСКИХ НОВИНА“

НАДЕ

заке моторизовани туристи. А познато је да Италијани на одмор радо одлазе својим аутомобилима. Мада су прогнозе незахвалне, вјерујем да ће инострани туристички промет у Црној Гори ове сезоне бити удвостврен у односу на љето прошле године за које сматрам да је туристички гледано било веома успешније.

Су-цијене. Оне се још увијек не знају. Хоће ли бити поскупљења и у којем проценту?

- Поред свих љепота и чар којима обилује наша обала, добрих смјештајних капацитета, наша обала је за госте из Србије најпривлачија и због цијена. На подручју од Игала до Улциња они, ипак, могу најефтиније

роба, па је нормално да у нове цјеновнике буду укаљулисана та поскупљења. Притом, водиће се рачуна о томе да се укаљулишу поскупљења само оних производа који се користе у туристичкој услуги, а којих је прилично.

■ Иход овогодишње туристичке сезоне добром дијелом зависиће од тога како су извршene припреме за њу. Оне су већ почеле, понедјељје, као на Будванској ривијери, нешто су интензивније, на другим подручјима има застоја и кашњења. Може ли се тај посао интезивирати?

- Припреме се изводе у дosta сложеном економском амбијенту, па зато ни ове године неће бити свеобухватне и темељне.

Туризам је за Црну Гору штап и сјећава и жељава за Србију

■ Домаћи гост, и поред ових лијепих најава, остаје главни. Коначно и оних туристичких година када су странци масовно долазили, наши туристи су били главни у шпинцу сезоне. Истина, више у домаћој радиности него у хотелима. Хоће ли слично бити и љетос?

- Наш туриста остаје и даље главни фактор сезоне. Ако би се користили неки приоценти, рекао бих да ће странци у укупном промету ове године учествовати са 10 одсто. Јасно је, дакле, шта нам значе наши гости. Они ће и ове сезоне пунити гро капацитета у хотелима, а у домаћој радиности биће и даље главни, малтене једини гости. Постоји, међутим, и изјесна бојазан, баш када су упитању гости с подручја Србије. Уколико би, наиме, сукоб на Косову ескалирао, био би то крах за наше хотелијере и домаћине. Вјерујем, ипак, да ће се неспоразуми на Космету решити мирно, да ће до почетка сезоне бити и пронађено најразумније

решење. **■ Када су у питању домаћи гости једно од најважнијих питања**

да одмарaju. У Грчкој и другим земљама је прилично скупље. Цијене се још не знају и биће саопштene на Медитеранској туристичкој берзи која се одржава крајем априла у Будви. Тако је било претходних година биће тако и овог пута јер мислим да нема разлога да хитамо. Цијене за предсезону су објављене, а на будванској берзи се саопштавају цијене љетњих аранжмана. Цијене ће, извесно је, бити другачије од прошлогодишњих, али ту се не ради

онакве какве би требало да буду након посних туристичких година, када су изостали девизни туристи и када се мало улагало у одржавању објекта, што се на њима и види итекако. Хотелијери немају могућност да из сопствене акумулације издвоје знатнија средства, неки и ништа не могу за те потребе да издвоје, нема ни повољних кредита. До ста тога се чини разним компензацијама, узимањем аванса за продате капацитетe, па и личним

ПРИВАТНИЦИ

По мишљењу Ива Арменка приватна иницијатива у туризму значи заиста много. То су показали многи управо дук Црногорског приморја у посљедњих неколико година. Изградили су и приватне хотеле, сјајне апартмани, приватне куће, ресторани, кафиће... Све је то обогатило понуду и тим темпом треба и наставити. При том треба строго пазити да градња буде рационална, да се максимално заштити природа, да понуда буде разноврсна. Уз добре идеје и новац приватника с једне и адекватну контролу надлежних општинских служби, у том послу се може још доста постићи.

о поскупљењу.

Прије бих то назвao нивелацијом. У односу на прошлогодишњу туристичку сезону курс њемачке марке је проширењен, она је поскупљена за скоро 1,5 динара. Дошло је, због тога, да поскупљења готово свих

трудом запослених у хотелским предузећима. Но, припреме су почеле и биће све интензивније. Највише се ради у „Будванској ривијери“, „Словенска плажа“ дочекаје љето у новом руку, а најрадикалнији су захвати на собама и

апартманима у којима ће боравити гости из Њемачке и других европских земаља. Биће „умивени“ и други хотели у Будви, Бечићима, Светом Стефану и Петровцу. Што се тиче „Улцињске ривијере“, ситуација је знатно тежа, тамо се дuguјe по неколико плати радницима, нема паре ни за неке најосnovnije послове. Сличних је невоља и код других предузећа у угostiteljstvu и turizmu u Црној Гори.

■ Стихи ће, дакле, паре из неког другог извора.

- Влада Црне Горе настојаће да својом новчаном ињекцијом помогне хотелијерима. Дио средстава за припреме сезоне обезбиђићемо из кредита које нам је одобрila Грчка, од шведског „Електролукса“ и од неких словеначких фирми. Црногорска Влада је затражила од Савезне владе да туризам добије дио средстава из примарне емисије. Туризам је за Црну Гору исто што и сјетва и жетва за пољопривредне регионе Србије. То је схваћено и прихваћено и рачунамо и на дио тих средстава. Сав тај новац-овом приликом не бих могао нешто конкретније рећи о сумама- биће упућен директно у туристичку привреду. Такође вјерујем да ће бити времена да се тај новац утроши како треба, односно да се хотелијери у Црној Гори припреме за туристичку сезону, од које, понављам, заиста пуно очекујемо.

■ Можете ли нешто рећи о трајној санацији хотелских кућа и других предузећа у угostiteljstvu и turizmu naše republike?

- Може се, збила, рећи да све ово што чинимо, укључујући и послове која ћемо на припремама за сезону обавити и ове године, представља крпљавину. Трајно решење је у потпуној приватизацији предузећа која се баве овим послом, у ангажовању страног капитала којег је прилично, али којему треба „показати пут“ до наше обале, до Црне Горе. Да би се то остварило нужно је да се изврши потпунна трансформација угоститељско-туристичких предузећа. Добрим дијелом је то урађено, преостаје још нешто посла. Већ се траже страни партнери за предузећа која су трансформисана и чија је имовина процијењена. Ту у првом реду мислим на ХТП „Будванска ривијера“ која је и највреднија и за коју постоји велико интересовање. За њу, као и за још нека предузећа, још увијек нијесмо нашли правог партнера. Но, тражимо их и даље и вјерујем да неће проћи дуго док на прави начин не „удомимо“ све наше добре туристичке удаваче.

Разговора:
Саво ГРЕГОВИЋ

ЈАДРАНСКИ САЈАМ

СТО ИЗЛАГАЧА
НА „ИСХРАНИ“

■ Предсједник Владе Републике Црне Горе Филип Вујановић отворио Јадрански сајам

Овогодишње приредбе на Јадранском сајму почеле су Сајмом исхране који је одржан од 24. до 27. марта. Сајам исхране, који је ове године окупио стотину излагаča из наше земље, Републике Српске, Македоније, Словеније, Словачке и Италије, отворио је предсједник Владе Републике Црне Горе Филип Вујановић, а у има домаћина учеснике и госте су поздравили предсједник Општине Раде Гргочевић и генерални директор Јадранског сајма Јанко Ражнатовић.

Премијер Вујановић је изразио задовољство што су поред привредника из Црне Горе и Србије на овогодишњем Сајму исхране и излагаča из Македоније, Словеније, Словачке и Италије, чиме се потврђује његов међународни карактер.

Радује ме присуство привредника из Републике Српске, која, сигуран сам, постепено улази у сферу стабилизације укупних политичких и привредних прилика и ствара могућност активирања својих привредних потенцијала. Овим се исказује отвореност Црне Горе према међународној заједници која је услов бржег спровођења економских реформа, бодљег и економски сигурног живота грађана. Да бисмо ефикасно реализовали наше развојне пројекте морајмо више међусобно сарађивати, нашу међународну сарадњу садржајно проширити и обогаћивати - рекао је Филип Вујановић отварајући XXIV Сајам исхране.

В. М. С.

Филип Вујановић, предсједник Владе РСГ, Јанко Ражнатовић, генерални директор Јадранског сајма и Раде Гргочевић, предсједник Општине Раде Гргочевић, отварајују изложбу

ВЕЛИКО ИНТЕРЕСОВАЊЕ

Судећи према усвојеном календару изложби и интересовању излагаča, очито је да ће овогодишња сезона на Јадранском сајму бити успешнија. Током ове године, биће организовано 20 сајамских манифестација, а прва је почела 24. марта: традиционални Сајам исхране - најзначајнија изложба на сајму.

По ријечима директора Јанка Ражнатовића, за сајам исхране влада велико интересовање. Поред масовног интересовања излагаča из Јадранског сајма и гости из Њемачке, Италије, Словеније и Македоније. Занимљиво је да је за ову сајам простор распродат мјесец дана пре његовог одржавања.

На Јадранском сајму истичу да су током прошле године остварили добитак, а овогодишња излагаča сеzone, вјерују биће још боља.

Р. П.

ТУРИЗАМ

БУДВА У БЕОГРАДУ

У хотелу „Хајат” у Београду, 24. фебруара одржана веома успјела промоција туристичке понуде Будве за овогодишњу сезону. Будва представљена као туристичка метропола, сајамски град, град умјетности и културе, музике, конгресног туризма и спорта.

Домаћин манифестације био је „Јадрански сајам” и члни људи Будве, као и предсједник Скупштине Републике Црне Горе Светозар Маровић у својству предсједника Управног одбора „Јадранског сајма”. Међу великим бројем угледних гостију, нашли су се и познати књижевници - академици Матија Бећковић и Милорад Павић, писац и редитељ Вида Огњеновић, глумци Светозар Цветковић и Бранimir Поповић, редитељ Никита Милivoјевић, примадона Београдске опере Вјера Мироновић-Микић и други, а занимљиво је да је конференцију за новинаре пратило 36 новинара из многих југословенских редакција.

Домаћини на конференцији за новинаре били су: Раде Грегорић, предсједник Скупштине општине Будва, Бранислава Љијешевић, директор Града театра, Јанко Ражнатовић, директор „Јадранског сајма”, Силvana Ђурашевић, директор Туристичке организације Црне Горе, Ђорђе Прибилић, директор ХТП „Будванска ривијера”, Корнелија Бата Ковач, уметнички директор фестивала „Медитеранска пјесма” и Зоран Аврамовић, промотор Про бич сокера.

Поздављајући приступне, предсједник Општине Будва Раде Грегорић је истакао да је и овакав вид презентације будванске ривијере само мали увод у све љепоте и предности које Будва пружа и ставља гостима на располагање. Грегорић је говорио и о припремама за почетак овогодишње туристичке сезоне, истичући да је Будви трајна оријентација високи туризам.

Директор „Јадранског сајма” Јанко Ражнатовић је саопштио календар и програм овогодишњих сајамских приредби, најавивши да се Будва након низа година потврдила као значајно место понуде и тражње у нашој земљи.

Генерални директор

Р. Павићевић

СА ПРОМОЦИЈЕ У БЕОГРАДУ: Матија Бећковић, Светозар Маровић и Раде Грегорић

АКТУЕЛНОСТИ

ФАБРИКА У ЛАПИЧИЋИМА

Са отварања фабрике „Валена” у Лапчићима

У Лапчићима је 18. марта отворена фабрика папирне конфекције „ВАЛЕНА”, власништво предузећа „5. септембар” Александра - Саше Франете. Овај пројекат је потпомогао Фонд за развој Црне Горе и „Монтенегробанка” из Подгорице.

У објекат величине 300 квадратних метара, уложено је 350 хиљада марака. Фонд за развој Црне Горе је уложио 25 одсто. Производиће се дневно 40.000 ролни тоалет папира, 15.000 пакета по 50 салвета и 8000 убруса. За десетак дана почеће и производња папирних марамица.

Производи ове фабрике представљају значајну понуду за потребе туристичке привреде на Црногорском приморју и шире, јер на овом тржишту нема значајније конкуренте.

Р.

ПИСМА ЧИТАЛАЦА

БИБЛИОТЕКА ЗА ПРИМЈЕР

Заслугом Библиотеке Будва све чешће имамо врло занимљиве књижевне вечери. Слушамо вриједна излагања академика Ч. Вуковића, проф. Б. Јелушић и других вриједних знаљака, еминентних гостију... Из тих незаборавних тренутака навијиру изрази задовољства и благодарности.

Пријатни сусрети с новим литературним остварењима, изванредним приказивањима и признатим ауторима, дивна подсећања на бисере културне баштине (К. Ивановић, С. М. Јубишић...), као и узорно његовање веза с публиком - обавезују да се нагласе улога и пријем библиотеке. Осјећам и дуг да укратко, или најсрдчније, Библиотеци изразим захвалност - организатору промоција, трибини и других културних активности. Таквим про-

грамима она вриједно и успјешно осмишљава дане зимске сезоне и обогаћује их културним забављањима.

Труд Библиотеке је за још веће цијењене када се има у виду да се њено деловање одвија у врло скромним смјештајним, финансијским и другим условима.

Хоћу да пожелим још много домета у даљем раду ове културне установе. У представљању актуелних дјела и у испуњавању пјесничке поруке: Не запустимо стару срчику и корјенику (Р. Зоговић).

Да још чешће и сажњије доживљавају успјехе и оно пријатно осјећање: Срећан је мој зијој (К. Ивановић).

Нека буду све плоднији нови кораци - на добро и част овог храма књиге, на задовољство житеља и гостију овог града, пријатеља културе.

Благоје Радуновић

ШАМПИОНИ ТУРИЗМА

У традиционалној анкети југословенске туристичке ревије ЈУ ТРАВЕЛ из Београда, изабрани су шампиони Југословенског туризма за 1997. годину у 25 области. Признања ће им бити уручена крајем марта у хотелу „Београд-интерконтинентал”.

Најбоље црногорске туристичке организације су хотел „Свети Стефан”, Јадрански сајам, ХТП „Улица ривијера”, агенција „Глобус”, ресторани „Лазарев врт” у Херцег Новом и туристичка организација Херцег Нови.

П.

УЗ 8. МАРТ

ЗАПАЖЕНА ИЗЛОЖБА

Поводом Међународног дана жена у организацији Удружења жене општине Будва, 7. марта отворена је изложба „Жена је створила”. Изложбу рукотворина жене Будве, Светог Стефана и Петровца отворила Милијана Грегорић, директор Комерцијалне банке Београд, у Будви.

Са преко 200 запажених радова на овој изложби се представило преко 30 ауторки: фотографијом - Нена Вуковић, сликаркама - Наташа Радуловић, Јиљана Медић, Даница Митровић, Рада Ђурић, Радојка Марковић, Сања Ђељошевић, Софија Борозан, Даница Пима, Медија Шаптафович и Бранка Радуловић (хеклани украси) и друге.

Награђени су одјевни предмети Биљане и Гордане Кнежевић, хеклани стольњак (паунови) Милена Ђурић, слике Наташа Радуловић и Јиљана Медић, као и радови Боње Лагатор.

Б.П.

Са изложбе „Жена је створила”

БУДВАНКЕ У ИТАЛИЈИ

Удружење жене општине Будве и Котора, у сарадњи са „Адријатик клубом” из Будве, организовало је обиласку Анконе, Сан Марина, Равене, Венеције, Пизе и Рима.

Последњи дан боравка

Будванке у Помпеји

у Италији протекао је у разгледању Помпеје, а кратко задржавање у Напуљу није изазвало одушевљење осим за one који су то вријеме искостили за трговину.

По веома повољним условима, 76 жена обишли је неколико значајних мјеста у Италији.

Шест дана протекло је

Б.П.

ИСПРАВКЕ

- У заглављу Приморских новина, бројеви 422. и 423. (јануар и фебруар 1998. године) уместо година XXVII треба да стоји година XXVI.
- У Приморским новинама, број 422. (јануар 1998. године) у фельтону Трагом документа прошлости поткрадла се штампарска грешка. У

напису Брајићи, од броја 42. до броја 47, умјесто Поповића треба да стоји Прентовић.

3. У Приморским новинама, број 422 (јануар 1998. године) у напису Велико филмско илуструја (рубрика Приче старих кринемонографа) уместо Симо Чоловић треба да стоји Симо Џеветковић

АКТУЕЛНОСТИ

ЖИВОТ ВРАЂАЈУ СЕЛУ

Село Илино брдо, удаљено 14 километара од Петроваца, на надморској висини од 1000 метара, једино је село у нашој општини без квалитетног колског пута, струје и сељака који овде стално живе. Не тако давно, имало је 46 домаћинстава.

Међутим, захваљујући активностима предузимљивог Одбора за ревитализацију села, живот се полако враћа у Илино брдо. Вриједни наследници својих предака, за последњих шест година пробили су пут у дужини од шестипо километара и настали по путу више од 1500 квадратних метара пистеска. Отворено је и заштићено 12 извора питке воде на врху Илиног брда за непуну годину дана, саграђена је потпуно разрушена црква Св. Пророка Илије, стara 160 година. Ово је дио успјешно реализованих акција, а Организацији одбор, на челу са Душаном Ђуковићем, поznатим угоститељем, планира завршетак започетог, као и многе друге акције.

- Некада је овде живјело 46 домаћинстава, а последњих година нема, нажалост, никога као и у још једном броју села у Паштровићима - прича Душан Ђуковић. Јасам прије 36 година отишао из села, јер нам је, несрћним случајем, за сат времена изгорело све што смо имали. Због тога сам 1963. године отишао у свијет, као бих нешто зарадио и вратио се у завичај. Након 10 година рада у Норвешкој, вратио сам се и направио кућу у Петровцу, али сам, вјерујте, увијек осјећао потребу да моје родно село живи. Зато сам са групом својих другара прије шест година покренуо иницијативу да урадимо не-

Обновљена црква Св. Пророка Илије на Илиному брду

што корисно за наше наследнике и, ето, урадили smo пут, цркву, отворили изворе са чистом планинском водом...

Ђуковић истиче да су до сада, уз помоћ шире друштвене најездице, уложили око 250 хиљада марака, а поред великог учешћа грађана са тог подручја, помоћ им пристиже и од људи добре воље, од привреде, па чак и од наших исељеника у Америци. Зато не заборавља да истакне помоћ ХТП „Будванског ривијера“, „Енергогаса“ из Буљарице, Дирекције за јавне радове Црне Горе, Фонда за путеве из Бара, али и наду да ће у помоћ притећи и општине Будве и Бара, као и Министарство пољопривреде Црне Горе.

- У наредном периоду, планирамо да урадимо још пуно тога - каже Ђуковић. Прије свега, бетонираћемо најтежи дио пута, како га вода не би односила, а открићемо и још неколико из-

вора воде.

- У дугорочном плану је и довођење струје, али нам је ту потребна помоћ шире заједнице. Планирамо у нашем селу и изградњу Куће мира, како би, када се отворе границе, показали свијету да и ми знамо да живимо. Јер, ја стално кажем: ту пред нама налази се Швајцарска и то треба искористити. А наше село и ово дивно приморје јесу Швајцарска. Управо због тога, обратили смо се нашим исељеницима за боратку руку помоћи. Они најбоље знају шта значи старо огњиште. Сигуран сам да нећemo стати на овоме. Наш Организациони одбор учиниће све да се живот у наше лијепо село врати. Било би бесмислено провести живот, а не оставити нешто генерацијама које долазе - рекао је на kraju наше приче предсједник Одбора за ревитализацију Илиног брда Душан Ђуковић.

Ранко ПАВИЋЕВИЋ

ДНЕВНИК Н(обијара) Н(адничара)

Пише: Сабо Грегобић

САМ СВОЈ ПРЕДАК

Сан лјетне ноћи и Бановић Страхињу.

Младолики Никита се одавно испитује на тешком материјалу. Док се као младић још гурао између познатих редитеља, уз његове иницијале на плакату је стајало „самосвојни представник новосадске академије“. Не мисли да је баш тако, али је његов мотивити другачији. „Сам свој предак“ како је говорио Ћићански. Оно што ради је диктистично о њему.

Двадесет и седмог фебруара. Пред некадашњом школом у Режевићима, најстаријој у Паштровићима, коју недавно обновише и у Спомен дом претворише, вјерујем да се никад није искупило толико свијета. Од науке и струке, језика и историје, љубави и поштовања сваког према славним прецима. Наново се чита Љубиши, чине то умни академици, истакнути професори југословенски, гости из Словеније и Хрватске. Вјетар разноси паметне мисли ка древном манастиру испод школа, хорови из Котора и Будве сложили пјесму која разгони буру.

Цио дан сам у дописништву: Љубиша мије близак, али петљам с изјештајем, хтио бих да буде што боли. Љубиша је - Стефан, скицирам рутику, подстакнут бркањем имена великородовједача и на тако важном научном скупу. За једне је Стјепан, за друге Стефан, појединци су употребљавали и оба имена. А енigmа је пријешена прије двадесет и

ИЗ СУСЈЕДНИХ ОПШТИНА**ЗАЈЕДНИЧКИ ДО НАФТЕ**

Прву бушотину у подморју јужног Јадрана, послије вишегодишње паузе, поставиће странци. Уз помоћ домаћих фирм. Како истичу у которском „Југопетролу“ велики подухват извешће специјализована фирма „Медуза“ из Лондона и новосадски „Нафтагас“, наравно уз уче-

шће которског предузећа. Локација будуће бушотине је јужни дио Приморја.

Цио ризик иначе скупог истраживања сносе Енглези и Новосађани. „Медуза“ учествује са 85, а „Нафтагас“ са 15 процената. У случају да се нафта пронађе у комерцијалним количинама,

которанима ће припасти 40 одсто добити.

Потписивање уговора о заједничком послу обавиће се у Котору, а у току од 60 дана биће формирано заједничко предузеће које ће водити ове послове.

За нафтотом ће се трагати и на копуну, на подручју од Буљарице до Улциња.

ДОЛАЗЕ СЛОВАЦИ

Гости из Словачке ће ове сезоне масовније него икада раније боравити на ситнозрастим плажама Улциња и његове околине.

Промотивне активности Улциња у Словачкој су обављене, интересовање за долазак на

крајњи југ је прилично и слиједе нове акције. Агенција „Делитурс“ из Улциња припрема штампање каталога туристичке понуде овога краја у 20.000 примјерака који ће се појавити из штампе до краја марта. Биће, наравно, одмах упућен у Словачку. У овој публикацији су обрађени хотели на подручју улцињске општине, капацитети у домаћој радиности, аутокампови, а у њему ће се наћи и друге информације о нашем најужњем граду.

КОНТЕЈНЕРИ ЧЕКАЈУ ОТВАРАЊЕ

Отварање границе пема сусједној Албанији није само жеља оних који у Црној Гори имају пријатеље и рођаке у тој земљи. Ово потврђују у „Луци Бар“, највећем колективу ове општине и нашој навећој луци. Недавно је италијански партнери барских докера изразио жељу да контејнерска роба за Албанију упућује преко барске луке. Контејнери су намењени за сјевер Албаније па је транспорт преко луке Бар јефтинији него да се користи лука Драч.

- Ради се о 120 контејнера недјељно, кажу у „Луци Бар“. Годишње је то 1500 контејнера. Упитању су терети чији се претовар веома добро плаћа, што значи да и текако имамо интерес за тај посао.. С друге стране

не наш циљ је да постанемо медитерански контејнерски центар, па је сваки посао те врсте добродао. Стога апелујемо на надлежне прије свега, савезне органе, да чим се тло у Албанији смири, граница на Божају буде отворена. Као и нови гранични прелаз код Улциња.

Припремио: С. Ш. Г.

виде сви кафански људи и они други. Но, једно је учити, а друго-научити.

Седмог марта. „Над Дреницом небо гори“, „Спречити ратни пожар“, „Европа осуђује тероризам“, „Космет у Србији“... Јутарњи наслови, злобно предсказују лоше дане. Косово опет ври. Пијем другу кафу, која ми само повећава немир. Још сам у Београду, само сада који корак даље од „Прешернове клети“, у „Униону“ у Косовској.

Умрао је Вера Павладовска. Вера Павладовска Бећковић, остаје као сасвим извесна хероина највеће љубавне пјесме наше времена, каже Брана Петровић. И до даје: Заспим, заспиш/ Тако за спиш у минералима/ Тако се обретеш у кристалној симетрији/ Више је бити песма него песник/ Спасибог, Верочка.

Остало је пјесма, Матија се „удварао непозантој девојчици у кајону Таре кло Колашину, говорио истине на свим језицима, жаро и палио да их поверије, док је ћутала сећао сам се, да си ми најкрупније лажи веровала, Вера Павладольска“.

Четрнаестог марта. Дијалог на Косову нема, о томе у новинама највише. Посјету Београду најавили Примаков, Кинкел, Вердин, најављене су специфичне санкције Југославије, објављен је „кратки пријесник“ на Београд, Фелипе Гонзалес је нови посредник за Косово...

У Будви је у предвечерје сезоне мирно, и неизвјесно. Зимске топлине из ваздуха, прилично. Читам запис деда Милоја из 1990. „Има се покври и време. Има да буде зима без снега: има да нема кише ни за лек, сунце ће нас пржи зими. Има да идеш на Нову годину у кошуљу са кратке рукаве. Ал' тек људи што ће се покваре. Има да буду гори него мућкови. Има да буде много богати и много сиротиња, па ће онда они богати да опљачкају и оно мало сиротиње, има и јужу да одеру до коске...“

КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

НАГРАДЕ

СЈЕЂАЊЕ И ПРЕПОЗНАВАЊЕ

Разговор са Милованом Данојлићем, добитником Нинове награде

Милован Данојлић је аутор четрдесетак књига: збирки поезије, романа, хроника, записа, есеја... Његово дјело *Ослободиоци и издајници* проглашено је за најбољи роман на српском језику у 1997. години.

Познати књижевник већ двадесетак година живи у Прачјују у Француској и одатле, ослушкијући подрхтавање наших и својих душа, пише записи за Политику и, наравно књиге. Срели смо га 9. марта у Будви где је, у организацији Градске библиотеке, промовисана његова награђена књига. Као и увијек, радо је пристао на разговор.

■ Господине Данојлићу, Ваш награђени роман "Ослободиоци и издајници" је, као што сте изјавили приликом додјеле НИН-ове награде, "једна болно лична књига". Она је писана из муке сјећања и препознавања једног застрашујућег времена.

- Добро сте то приметили. Присјећајући се својих успомена из детињства ја сам, кроз визуеру дечака, да слику једне обичне сеоске породице и онога што она преживљава у току Другог свјетског рата и последратне обнове. Прича са садашњим временом повезује се кроз коментаре одраслог човека, који на судбину свог народа гледа зрелије, али не мање емотивно. Као што сам раније рекао, ова књига је једна болно лична књига која је писана из муке сјећања и препознавања оног што је за-

мене, у збивањима из 1941 - 1945, и 1991 - 1995, застрашујуће истоветно. Све што је почело 1941. наставило се 1991, а година 1945. се одбележила у 1995. Једна за другом пристизале су слике из давних дечијих дана.

■ Колико у роману има аутобиографског?

- И у овој и у другим мојим књигама, све је аутобиографско и све је, у исти мах, измишљено. Искуства су доживљена, осећања су аутентична, а ликови и ситуације су измишљени, тачније: и љук сам негде видео, али не знам када и где.

■ Да ли је за Вас теже писати нешто што има облик фикције као роман, или хронике, по којима сте постали познати?

- Ја ту не правим разлику. Мислим да је све у животу измишљено. Измишљен сам и ја, измишљени сте и ви. Сви смо заједно измишљени од неког ко је изнад нас и, право да вам кажем, пошто не верujem у реалност, не верujem ни у фикцију. То је код мене помешано и не трудим се да измишљам оно што је већ измишљено. Објавио сам десетак књига поетско-есентичке прозе, избегавајући романсијерску форму. Овај роман ми се такође омакао. Написао га је живот и отуда је болно лична књига.

■ Шта Вас је навело да отопите тај лед сјећања у коме су биле сачуване слике људи и догађаја које сте давно у себе упили?

- Ваљда потреба да се исповедим до краја. За

а сад, зато што тако споро из њега излазимо. Тај

проблем у капи?

- Није ствар у капи, него у ономе испод капе. Изменимо начин владања и понашања, па ће нам свака капа ваљати. У оном спрдању са шајкачом мој јунак се празни и лудује да не би заплакао. Добро је, повремено, наругати се свим тим националним знамењима јер то проветрава главу и душу.

■ Наслов Вашег романа упућује на историјске заблуде и понор илузија, како појединца тако и читаве нације. Да ли је овај народ заиста толико наиван, или су креатори историје толико вјешти?

- Ми смо мала нација која није разрадила технику опстајања, прикладну за статус мале нације. Малим народима од великих увек прети опасност. Ми смо се 1990. надали да са свим светским силама можемо разговарати на равној нози. Шок који смо доживели 1944. ничему нас није научио. Ослободиоци који су тада ушли у наша села и градове, дошли су уз помоћ англо-саксонског бомбардера и совјетских тенкова. Све је то изазвало моралну вртоглавицу и нимилистичку обесхрабреност, од којих се нисмо повратили. Над нашим светом је извршено страшно насиље - физичко, духовно, па и лингвистичко. Почели смо говорити туђим језиком и мислити туђом логиком. Победници никад нису залечили раскол и умањили јаз ископан 1941. године. Побеђени су покушавали бар да

пруже руку помирења. Данас су побједници у незавидном положају, изиграни и напуштени и од истока и од запада. Они праштају и једнима и другима и трећима, једино директним противницима из грађанског рата не праштају ништа.

■ И поред све "муке са речима" Ви сте изузетно плодан писац и чувени "Политикин" колумнист. Када стижете све то?

- Ја се држим оне ни дана без ретка, а у години је много дана, па се накупи и редак. Запливао сам, натраг не могу, близка ми је она друга обала, него ова од које сам се отишао. Кренем изјутра као рибар, бацим мрежу, па ако се шта ухвати добро је, а ако не, ручам оно што је остало од јуче. Понекад улети и добар комад, па је то добро.

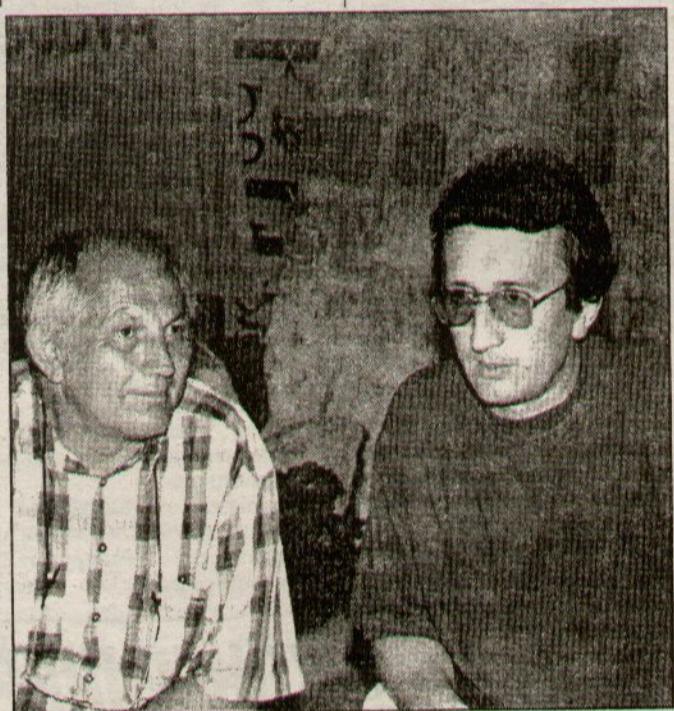
■ Изјавили се једном да би било најбоље да сте се још у младости одрекли свих евентуалних награда јер је са наградама као са тајним вилајетом. Кајаш ће ако узмеш, кајаш ће ако не узмеш. Да ли се након свега још увијек тако осјећате?

- Моја се осећања не мењају тако брзо. Можда ће ова најновија награда, помоћи књизи да дође до већег броја читалаца. Мени је донела нешто новца и много непријатности. Нисам научио да се такмичим, не уживам у гурању с другима. Књижевни рад је усамљенички посао.

■ Дуго сте у Француској. Имате ли жељу и намјеру да се вратите у домовину?

- Разуме се да имам. Враћам јој се једном годишње и свакодневно кроз писање. Нема ме изван ње. Или ме има врло мало.

Разговарао:
Ранко ПАВИЋЕВИЋ

Милован Данојлић у разговору са нашим сарадником Ранком Павићевићем

мене је књижевност исповедање, увек била и остало. Рекосмо, ова књига је писана из муке сјећања и муке препознавања. То је хумор који замењује плач, хумор као господство очајавања. Сви смо ових последњих година доживели бол понижености једне заједнице коју светски коцкари без предомишљања жртвују, кад год им се изнова затвори планетарни рулет. У таквим и још тежем положају, нашло се сељачко језгро нашег народа. Тукли су нас у главу зато што смо сопирали да ућемо у ап-

лик се спојио у мојој глави, као неко судбинско понављање онога што се десило пре педесет година. Не мислим да је народ чијим језиком пишем, најбољи под капом небеском, али сматрам да и овакав ќак је има право на постојање. Без наше капљице у овом океану, свет не би био то што јесте.

■ У роману "Ослободиоци и издајници" са подједнаком иронијом говори се о шајкачи, о титовци и о качитету. Ког броја би требало да буде та капа која би нам пристајала, али пак није

ЧЕДО ВУКОВИЋ: ПИСМА ИЗ БЛИЗИНЕ

Чудим се себи: Шта ми хоће ово необично даје?

Али, ћаво има своје вијује и неразлоје, па ме угорно најовра: Пиши што, баш што ћиши?

А шо... Сазнам - из сајарине - да је увријежени славо своме прашивију јабуку. Ако је тоје, присјао је на добој. Ако ли је вратио - ништа ог обрачуна.

Као да ме њише рана и шајћем себи: Снови шти се јабуџији!

У крајку поштоју оија ме јабуковача. Ја лава никако да изрони из своје заноса - не штари ме сточилица, ћај рицкам неке сјеменке и замишљам:

Онај сам који носи јабуку између два љуба божовника!

И како бих назвао себе: гвоздјски љасник или јабуџар или - несрећени вражји послушник?

И ево ме са јабуком - руменком - крујином и најућија и јарко црвена са сунчеве стране. И вала ми са њом прекрочиши број које дижели моје гвоздјене. Испирео је ми се првојиње стаза, уска и камениша.

Пријуштала се два закрвљења презимена - свако у својој долини.

У мени - засањаном судојику драме - јабука распиše, ојада са дрвеша и оиеш најрану скаже. И крећем се између два љуба облака, а руменка бива виштера куја из његара муње. Или - не. У њој, чини се, претпрема искре са дрвеша изознања добра и зла. И је, збој немоје искушења, збој јабуке и змије из оне не ме из раја. Чак и ово писмо као да је кажњено и осуђено да сконча на харшији...

Обавијам јабуку марајом и шискам је у ње-

гра.

И пишам: Ама, ћојо је дошло до ћозива на гвоздој?

Рекао бих - ни око љуба. Но, сучеле се два мочника - Јездић и Гнијездић. Ево их прег узлом у воворану је се вије.

Ко ће први ћи?

Мучно и премучно. Не претре се одавно. Сваки из своје долине је ракче у вијеју. Гнијездић виче да су браца израсла из долине, а Јездић увијек супротно - долине су се између браца усјекле! И замејне се расира дневима и ноћима. И куг бије: уз број или низ долину?

Они знају - невоља не долази сама. И - као ојрезни љуби - учтиво нуде један другога, ћоји прелици овако: Хајде, уђи као си ју. Нећу, нећо узлом узлом. И шако. А не пољаче се ни за спојну најпраја!

Тада ће Јездић ојасити:

Пуштам ће испирео себе, иако...

Шта - иако?

Моји су Јездићи увијек

првачили!

Јадац! Ђе сједне Гнијездић - ју је чело претре! Ђе стапае, ју је и средише!

Јадац на јадац! Јездић - вазда се даје јава саражњу! Рейина и ушробица - зна се коме!

Јадац на јадац на јадац...

И крену једанак преко ћраја и - зи лаве се претре бусима. Пресука се десица враташа. У оној шајеској и шискају јездићу нећојише млађине супарника ћој носу. И - личе мало крви. Но, то је крв једнога Гнијездића. И вриснуше враташа и прај до клуја у воворани - нека сви чују најухане, хвалисане ћовије:

На гвозду! Часије и гвозду!

Није умрло вишешкоје, не!

На гвозду! Моји су од сајарине хероји...

Касно је да се кајем што уведох себе у овај немили супар. Но, умашију као хоћеш, а из ње - као ће ослободи своје зајр рљаја. Јер она, када, ишиће своје, а ја сам ју

га се појинујем.

И ју ја сад и како?

Извадим јабуку из његара и мараме, ошарем невидљиву ћрашину и ојећ се зај ледам у цаклену кору. Помислим: сунце се окрета око јабуке, а она само око себе. Њихали је вјештрови са чејици сајарине. Па замислим: боје јабуке, у зеленилу, и на мјесечини засину као свијаште дрвеша. Па се распуштим: јабука не јада као лист - не лебди у ваздуху, већ хишија према земљи и судару, према свом гвоздују.

А куг ја хишијам са њом у руци! Ево, ливадом и пройланком с по неким најпрајима ћакањем и негозрелим шумским јај одама. И међу ћакицама које су зајуштале - очекују да се ој ласи моја ненјесма. Па кроз узани појас чрног орије - оиеш на чи-

стину.

Пред ногом се испријечио пошток, бучан и скоковиш-ћршти снiježnja јежна с камена на камен, смјењују се вртлози и слайови. И као да се шај помамни сајаром надмеће са супримом и ћолим висом који је заостао неј дје оре.

Неј дје ћоре - у висинама давнишне...

КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

НОВЕ КЊИГЕ

ИСТОРИЈА КАО КАЗНА

Милован Данојлић: Ослободиоци и издајници, „Филип Вишњић“
Београд, 1997.

Данојлићев роман Ослободиоци и издајници имао је већ шест издања, добитник је увијек престижне НИН-ове награде, а чини се да занимање публике побуђује и извјесне контролверзе и неслагања чланова жирија приликом одлучивања о награди.

Најзначајнијим својим дјелом роман се бави перодом између 1941. и 1951. године, са јасном намјером да то буде освјетљење и коментар децензије која почиче 1991.

Четнички покрет у Србији још је увијек актуелна и провокативна тема, поготово када се на њега гледа из другачије вредносне перспективе. Ослободиоци и издајници би се можда могли читати икао својеврсна рехабилитација тог покрета, али роман својом литеарношћу превазилази такав хоризонт очекивања и разумјевања. Јер, питању је - плетисанка - готово костићевски спој супротности, на што указује дијелом и одређење - лирска хроника. Али, то није једини двострукост: четници и партизани, ослободиоци и издајници, село и град, стари и млади, мајка и отац, на два начина схваћено рецитовање Змајеве пјесме, 1941. и 1991., ритам природе и револуције, ритам села и узвитлане градске кошнице...

„Најбоље би било кад би се све, до краја, испричало, и пред једними, и пред другима. А тек то није могућно. „И одиста: „Што се не даш мени живу разобрati у плећиву?“ Проблем и јесте у томе што сваку истину, сваки њен дио генерализујемо, поготово када се настиче. Нову су власт различито доживели нараторови „очеви“ (дед, отац, стриц, ујак - сви одани четником покрету) и његова мајка. Само пред њим, она се уснује да припомене да јој у новом свијету не може бити горе него што јесте, чак да буде и злурада: „И над по-има поп.“ А наратор

КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

СИМПОЗИЈУМ О С. М. ЉУБИШИ

У организацији ЈУ „Музеји”, Галерија и Библиотека, музеја „Спомен дом С.М. Љубиша” и ЈУ „Спомен дом Режевићи” - Будва, 27. и 28. фебруара 1998. године одржан је у Режевићима симпозијум КЊИЖЕВНО ДЈЕЛО СТЕФАНА М. ЉУБИШЕ - НОВО ЧИТАЊЕ

У два дана рада симпозијума поднијето је 26 реферата у четири сесије. У дискусији су учествовала 22 учесника, неки и по неколико пута. Љубишино дјело је разматрано са више аспеката: књижевно-теоријског, компаративног, историјско-интерпретативног, историјског, филозофско-религијског и као инспирација музичким ствараоцима. Вођена је живана, полемичка расправа из разлога што Љубишино дјело пружа велике могућности тумачења. Поздравне ријечи на свечаном отварању, поред домаћина, пред-

стичке приповијетке, академик Ново Вуковић је утврдио да је Љубиша извршио демитологизацију легенде о Мацедоновићу, задржавши њен оквир као умјетничку нужност јер његове приповијетке имају много додирних тачака са неким епским пјесмама о мегданним између јунака и одметника. Епски сценарио је препознатљив преко теме и низа поступака главног јунака до разрјешења, па је зачујујућа лакоћа с којом писац претвара митско и легендарно у животну збиљу. Карактеристично је мијешање херојског и

части, гостољубља, рођољубља, високих обичајних норми. Унутар таквих тематски наративних облика, нарушање етичког канона долази управо из радњи које је Љубиша осуђивао у традицији, као што су празноверице, превјере, издаје, неслоге и слично.

Љубишић и социјалисти о држави као федерацији општина - тема је која је заокупила пажњу др Радо-

цивилизацијске дисхармоније која је вјековима струјала са супротних обала Јадрана. Иако им је дубинска генеза иста, и Љубишин Кањаш и Његошев Драшко индикатори су цивилизацијских опречности.

У оквиру особености Љубишиног приповједања др Бранко Поповић је говорио кроз филтер звани вријеме. Љубиша је био опсједнут прецима и зато је писао пар-

гу Љубишине Скочидјевојке.

Компаративни моменти које је потенцирао Минић, односили су се углавном на основну фабуларну линију Руже у Скочидјевојци и Сироте Лизе код Карамзина, које се само у неким детаљима разликују. Упоредо са овим ликовима постављена је и Шеноина Рибарева Јана (објављена исте године 1873. године кад и Скочидјевојка).

Компаративни моменат је истакнут и када је ријеч о тужбалицима код Љубишића и код Његоша. Оне су углавном у осмерцу са рефреном од четири слога, док тих додантних рефрене није било у тужбалицима које је Вук запио у Паштровићима, а који су битно утицали на мелодију тужбалице.

Пословнични облици које је Љубиша сам стварао или их узимао из народа, имају у тексту незамјењиву функцију

ненти његовог дјела, истакао је Баћовић.

Мр. Вук Церовић је истакао да је Љубиша гајио хумор наговјештаја, мотивисан нескладом између појава, између јунака и његових интереса или између особина и карактеру јунака.

Архетипско значење Скочидјевојке С. М. Љубишића обрадила је мр. Валентина Птулић. Она упућује на архетип женског принципа. Несрећан љубав као мотив љубавне приче је прије свега прича о буђењу архетипа спасиоца који лежи у сваком од нас.

Излагање професора др Војислава Никчевића о народном карактеру Љубишића језика и стила, изазвало је највише полемичких расправа, али и аплауза јер је презентирано Љубишиним језиком. Љубиша се одлучно залао да што вјерије изворним, чистим и жи-

ГОСТИ СИМПОЗИЈУМА

На отварању симпозијума били су присутни: Митрополит црногорско-приморски Амфилохије Радовић, академик Мирослав Пантић, генерални секретар Српске академије наука и умјетности, академик Драгутин Вуковић, предсједник Црногорске академије наука и умјетности, академик Миомир Дашић, потпредсједник ЦАНУ, Будимир Дубак, министар културе у Влади Републике Црне Горе, др Павле Газивода, помоћник министра науке и просвјете у Влади Републике Црне Горе, Иво Арменко, министар туризма у Влади Републике Црне Горе, др Димитрије Калезић, професор Богословског факултета у Београду, представници Српске православне цркве, гости из Словеније и Хрватске.

сједника Општине Будва Рада Грегорића, упутили су и академик Мирослав Пантић у име Српске академије наука и умјетности, академик Миомир Дашић у име Црногорске академије наука и умјетности и Будимир Дубак, министар културе у Влади Републике Црне Горе.

У првом дијелу дат је општи методолошки приступ кроз нове читање, нове приступе Љубишином дјелу (предсједавао академик Зоран Константиновић).

Први учесник симпозијума, академик Мирослав Пантић, у раду Стефана М. Љубишића и народне пословице истакао је повезаност писца и народа. За Љубишићу је важио постулат да је наш народ најбољи књижевник и да умјетничка поезија треба да буде наслеђник народне поезије. Зато није ни чудо што је Љубишић, идући Вуковим стопама, успио да његово књижевно дјело буде приказ, слика и огледало народног живота.

Стављајући Кањаша Мацедоновића између митологеме и реали-

Учесници симпозијума

слава Ротковића, поткријепљена анализом текстова који су објављивани у Београду 1868. и 1869. године.

На компарацију Кањаша Мацедоновића и Његошевог Војводе Драшке, на појам варалице коме се не суди само због неиспуњавања обећаног већ то обухвата читав систем друштвених односа, обичајних, привредних, политичких и културних, осврнуо се професор др Живко Ђурковић. Тензија тог комплекса у односима двије цивилизације стално је одржавана и због тога што су патријахалне заједнице у приобалном појасу од почетка XV вијека биле под млетачком влашћу. И Кањаш и Војвода Драшко су имали одбрану став према Млецима и њиховој друштвеној организацији и духовности. Њихови двојица су типични индикатори

јелно историју. Главни јунаци су му били преци, па су се укрстили историјски и приповједни дискурси. Од која пословице до њеног устаљења морале су проћи стотине године, а вријеме је елемент који ју је уздигао на ниво поетике. Пословице су у неким Љубишиним причама као прстени: имају у наслову, провлаче се кроз текст, а и завршавају њиме. Том тежњом ка стварању иреалне целине, круга, долази се до сржи, до суштине - да се потврди оно што се жељело рећи као сублимлат смисла.

ТВОРАЧКИ ЈЕЗИК

Друга сесија (предсједавао академик Радомир Ивановић) бавила се фолклорном традицијом у контексту Љубишиног дјела. Професор Вук Минић је говорио о фолклорном bla-

Академик Мирослав Пантић поздравља учеснике симпозијума

ТРАГОВИ ИДЕНТИТЕТА

У свом поздравном говору предсједник Општине Будва Раде Грегорић је, између остalog, рекао:

Вјерујем да ће будући динамични развој нашег града пратити и обогаћена духовност. И на овај начин, оваквим симпозијумима и научним склопима, градимо и стварамо богатију духовну подлогу.

Ујерен сам да ће нам свако НОВО ЧИТАЊЕ Љубишића помоћи да боље схватимо вријеме у којем живимо, упознајући и поштујући традицију да боље чувамо културну баштину, јер без ослонца на прошлост не можемо сигурно корачати напријед.

Слојевити рукопис Стефана М. Љубишића и данас трепери животношћу. Драгоцјена упутства леже у овим причањима и чекају да их препознамо. Захваљујући њему наше историјско памћење има дубину.

Ишчитавајући Љубишићу, по који пут, закључујемо да је „причање души посластица“, или и скривени господар идентитета заједнице. Један цијели свијет се био склонио у језик и опстао у њему. Ми би прије других мислили да знамо да је језик Љубишине прозе прецизан, зрео израз једног аутентичног писца. Својим језичким бравурама, гномским досјекткама, брзим језичким обртима, сведеним елиптичним изразом, послије толико година успијева да нас заведе и обрадује. Он није само узор класичног стварања него и модерног разумијевања. Добро је знао Стефан Митров Љубишић да нема малих свијетова, да је општег највише у посебном, да Паштровићи нијесу изван свијета него дио његове судбине.

У временима у којима има све мање хуманости, а све више равнодушја, потребна су нам ова стара упоришта, трагови идентитета.

како књижевно теоретску тако и лингвистичку, истакао је професор др Вукашин Баћовић, у оквиру реферата који се искључиво бавио пословицама. Пословице је Љубишић користио када је желио да што вјерније прикаже људе, њихове обичаје и традицију. Оне су спој проблемских односа умјетничког текста и народне књижевности. Многи примјери потврђују да је моћ Љубишиног израза веома препознатљива (естетска, историјска и сл.). Коришћење пословица и стварање нових, чини једну од битних стилских компоненти његовог дјела.

Гошћа мр. Ирина Атасијевић, прочитала је на руском језику своје предавање Семантика пејзажа у структури Љубишиног текста, а феминолошки приступ приповјеткама Скочидјевојка и Горде, у веома интересантној интерпретацији, изложила је мр. Мила Медиговић-

и

КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

ЖИВОТА

1

Стефановић.

Фантастично не може да задовољи захтјеву логике, колико мора да задовољи захтјевима нарације. То је поента коју је академик Радомир Ивановић елаборирао у односу фолклорне и умјетничке имагинације у Јубишиној фантастичној прози. Сказ-наш живи, природни говор, треба разликовасти од вјештачког језика, па и књижевног. Жива прича иде средином живота, а бајке и легенде иду његовим рубовима. Кад се то има у виду, онда је јасно откуд толики удио у морфологији Јубишине фантастичне прозе, посвећен народној причи, анегдоти, шаљивој причи, вјеровањима, клетвама, благословима, молитвама, аманетима, оправдима, проповедима и мајским радњама.

ДВА ТОКА

Трећа сесија симпозијума је била у знаку компаративности - тачније чуло се нешто више о Јубишином дјелу у контекstu европских књижевности. У овом дјелу симпозијума учествовали су гости из Словеније и Хрватске (предсједавао професор др Владимир Осолник).

Професор др Мила Стојнић навела је пријемер сличан Јубиши који је пронашао у једној старој руској љетописној причи. Порука Кањаша Мацедоновића и јунака ове приче јесте надмоћ малог човјека над великанima, над моћницима, над снагом. Овај моменат често васкарсава и код Јубише, показујући да и са моћнима има договора и побједе над њима.

Поред ове руско-српске паралеле чула се и паралела: С. М. Јуби-

и шта има услова да опстане у времену. Према историји Јубиша има однос као према пукожи, донекле је прeraђује или парапазира. Али када зарони у усмена народна предања, понаша се као сваралац који је дио тог колективе, као неко ко памти и преноси. Највише се зато и ослањао на живи говор.

Љубишина приповијест је одређена његовом идеолошком композицијом, његовим системом вредновања историје, народа, појединца и смисла његовог дјело-

бишином дјелу говорио је професор др Димитрије Калезић, поступно објашњавајући библијске мотиве и термине које је писац користио.

Гост из Словеније, професор др Владимир Осолник, истичући одјеке Јубишиног литерарног рада у словеначкој књижевности, посебно се осврну на однос Јубиша-Фран Левстик. У фабули Левстиковог Мартина Крпана има више сличности са фабулом Јубишиног Кањаша.

Шта је европско, а што локално (паштров-

Академик Миомир Дашић, академик Драгутин Вукотић, предсједник ЦАНУ, мишройолији црногорско-приморски Амфилохије и др Димитрије Калезић

вања, истакла је професор Божена Јелушић у свом раду Паралелизам као поступак у Јубишиној приповјести.

Она има у виду два низа - један који се односи на све што народна прича и њено коришћење подразумијева (митско, архетипско, природно, морфолошко и склоп сијеа и историјског мита. Доведени у заједничку раван ови низови творе особене значење при чему Јубиша постаје тумач историје сопственог народа и антиципатор његове будућности. Можда

ско) у Кањашу покушао је да расвијти професор др Миодраг Радовић. По њему процес проучавања његовог дјела у оквирима европске књижевности почeo је средином овог вијека, интензивно, и Јубишино дјело више није само дио националне свијести него се посматра у контекstu европских литеарних кордината.

Нараторолошка интерпретација или Јубишино дјело и нараторолошка теорија тематски су означили рад четврте сесије симпозијума (предсједавао академик Нови Вуковић).

Прилаз новом читању књижевног дјела С. М. Јубише - изноје је и др Александар Јерков. Тврђењи да су савремена тумачења неопходна, он сматра да се тако из нове перспективе може спасити оно што би, гледано изнутра, само по себи морало да пропадне.

Из пера историчара чуло се нешто више и о историским догађајима као основи Јубишиног приповједања (Споменка Алексић и Перивоје Поповић).

Мр. Ана Зечевић је дала ново виђење књижевног дјела С. М. Јубише као инспирације музичким ствараоцима, осврнувши се на оперу Кањаш Мацедоновић Миховила Логара и њено фолклорно обиљежје.

Бранка ПОПОВИЋ

ша-Симо Матавуљ - епски модели историјске прозе из угla др Миодрага Матицког. Јубишин однос према народној пјесми је сложен. Он је изванредно познавао начин како се народна усмена историја ствара и кристализује, мијења и уобличава

се управо због овог Јубиши замјера да има премalo умјетничкog. Постоје и контрастни паралелизми хумора и комике, чиме Јубиша постиже особену динамичност приче.

О библијским мотивима и мотивима из хришћанског учења у Јубиши

ЉУБИШИНЕ ПРИЧЕ И ПО(Р)УКЕ

Пише: Бранко Поповић

Према мишљењу Томаса Мана - кроз прве речи уметничког дела струји нешто од саме битности тог дела. Безмalo све Јубишине приповести почињу одређењем времена, већином прошлог времена. Уздизање времена на почетну, структурно повлашћену позицију приповести, знак је смисаоне повлашћености времености - као проживљеног и промишљеног народног искуства, као приповедањем „реконструисане“ народне историје. Постајући други (допунски) наслов приповести, време се најављује као темељни појам пишчеве имплицитне поетике, по којој би приповедање постојало паралелна историја племена. Бирани догађаји изабраног племена - у пресудним, карактеристичним периодима његовог трајања - представљају битност одабраног народа у целини.

Део пишчеве експлицитне поетике изложен је у „Предговору првог издања Приповијести црногорских и приморских“:

„Моја је намјера била, да овом радњом очувам неколико знаменитијех догађаја своје отаџбине, а узгред да опишем начин живљења, мишљења, разговора, напокон врлине и пороке својих земљака, па све то да предам потомству онако како сам га чуо и упамтио од старијих људи, јер видим да се свакдан те ствари преобрађају и гину све што је напреднији дотицај и поплавица туђинства“.

Записивањем „учувати“ знамените догађаје отаџбине - то првенствено значи писати отаџбинску историју. Оно што је, пак, у пишчевом творачком програму дато „узгред“, то је не само суштина духовне историје народа него и претпоставка уметнички успелог приповедања о прошlosti народа, о његовом етничком, и културном идентитету. Зашто Јубиша хоће да у храм уметности смести и „учува“ знаменитости наших предака? Тамо су изложene заштетне поруке предака, вредни и поучни примери њихових „врлина и порока“. Међутим, смисао уметничког „учувања“ тих духовних вредности мотивиран је не само разложним отпором забораву него и подстицан потребом за снажним опирањем поплави „туђинства“. Јубиша зна да - пошто живимо у процесу измене јачих и

имућнијих - туђинштина храни и подстиче нас самозaborav. Самозaboravom се подрива биће народа. Стога није примере (његовешки казан) „плахих и лакомих“ који су мењали „вјеру за вечеру“, па - заборавивши сопствене корене - постајали барјактари и путовоје туђину кад се упињао да искорени спртву у Приморју и Црној Гори.

Љубиша неће праштати отуђивање „нашим“ Млечићима (какви су били Болице и Медини) и „нашим“ Скадранима (Бушлатлији и др.), али ни онима који не преверише, али се отуђише. Његов ће приповедач прекорити Марка Краљевића што је био „турска удворица“. А Вук Дојчевић ће (у причици - „Лакше је поповати него кнезевати“) замерити попут што се, школован у Млечима, „помешан“ кући вратио: „Остави тамо полак нашке свијести, а не донесе дома сву ону латинску, него му се збрка памет дивљом и питомом мудрошћу, као мазги која нарављују натури нешто на оца, а нешто на матер!“

Љубиша је од оне ретке врсте писаца чија причања истовремено бивају и повесница народа, његов незaborав, и народна говорна уметност. У повлашћене састојке Јубишињих приповести - поред времена онако како сам га чуо и упамтио од старијих људи, јер видим да се свакдан те ствари преобрађају и гину све што је напреднији дотицај и поплавица туђинства“.

Обиљем вишеструког коришћених пословица, Јубиша открива свој творачки идеал. Хтео би да му и прича и њена реченица одишу зрелошћу гипке, временом проверене мисли. Да их време - као пословицу - изглача и лиши сувишности. Сам Јубиша каже: „Наши су стари ковали пословицу сто година док се у пук станила.“ Пословица је за њега искуством кристализована мудrosti. Приче Вука

Дојчевића уоквирене су пословицама. Њима се (насловом) најављује срж приче; њима се, као сублиматором смисла, окончава причање. Тако пословица бива и средство речитог излагања и повлашћени вршак циља приповедања.

Прва последица пишчеве опчињености временом и прецима, одражава се - кроз фигуру поређења - на стил и склоп приповести. Причајући о подвизима и поразима предака, Јубиша их директно пореди са туђинима, а, посредно, и са нама, њиховим потомцима. Стога се поређење јавља као једна од стилских и композиционих доминанти текста. Поређење се непосредно запажа у реченици и у анегдотским „примерима“. Ево реченице засићене поређењима: „Ивка је добра као добар круж, кротка као голубица, радишна као бубица, а марљива као мравче“.

Анегдотски поредбени примери служе Вуку Дојчевићу и другим Јубишиним приповедачима да аналошком паралелом реше неки спор. Гдекад бесна послужи упоређивању, као у XI Дојчевићевој причи. (Споре се у Кучима дошљаци и домороци. Вук, уместо пресудног режења, наводи басну у којој је хоботница угостила јежа. Дошљак - јеж каже: „Кому је уску, нек испада и сели“. „Овако се догодило Кучима: припитомили змију у недрима.“) Поређење се, међутим, наиме као глобални смисао подтекста - и поједињих приповедака и целог пишчевог прозног опуса.

У малим народима, осиони туђинци - губитници су сваког упоређивања. (Вук Дојчевић се од сопствене хваливавости брани аутоиронијом.) А како ми, потомци, подносимо поређење са прецима? Уместо одговора, ево шта нам поручује један Јубишин угледник: „Остављам вам своју успомену. Бранице је од потворе и злобе. Чувајте обичај и народност као очију зеницу. (...)“

Ако будете овако радили, проће зло турско и млетачко, а ви ћете остати“.

Завршићемо у Јубишином стилу. Човек двапут умире. Најпре кад га изда срце. Потом - кад га забораве потомци. Јубиша, ево, не умире.

(Прочитано на симпозијуму „Књижевно дјело С. М. Јубише - ново читање“)

КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

ДВА ПЈЕСНИКА ИЗ БУДВЕ

ПОЕТСКИ НЕМИРИ

У пјесничкој збирци **Мирно море** Милана Мишке Гогића, најзрелије пјесме у овој збирци описују човјековој борби ријечу са лијемерним друштвом које примитивизују човјека. Порука су мира и тежња ка бољем животу, мирном мору којим бисмо неким.

У појединим пјесмама присутни су приморски мотиви и описи природе. Најзрелије пјесме у овој збирци описују човјековој борби ријечу са лијемерним друштвом које примитивизују човјека. Порука су мира и тежња ка бољем животу, мирном мору којим бисмо

пловили да је среће. Централна идеја збирке **Мирно море** дефинисана је стихом: **Исплачи очи да нам се воде избистре.**

Трагање за савршенством је умјетников циљ где сусрећемо себе, бјегунце од нишавила за које не знамо да је вјечност, мирно море. Дати су вјечности или материјалној коначности је велико људско искушење у коме поклекнемо јер смо слабашни у божанској игри.

Пјесме у овој збирци садрже хуманистичке поруке испјеване у модерној форми, лаке за читање, без икаквих тежњи да се на силу буде изузетан, ријечима из свакодневног говора, схватљиве великим бројем читалаца.

УЉЕЗИ У МОРУ

Галођирају морски коњици по шараном коралном сају.

Змијолико лелујају шранкови дремљивих хобошница.

Опсмењене сије црним масилом исисују ријеч ојаснос

ио хибридима, шипљама и преко морских улица.

Млади ћешкани залајаше најављујући утаг уљеза у бојаше морске шризе.

Урањају амфибије с пушкама умјесто удица.

Ласијвица надиже крила и у затамњени усјек ош скочи.

Керија се надима у дујљи, хрбаћом својим ојвором поштујава,

снажно зајевну и шромо склапа очи.

Поштана мимикија.

Савија се ог вибрације шрава и ошироје јежеве тракрива.

Халайљива муриња безјаво по распресијом шијеску ѡаца.

Брзореје рибе снажно укључују моторе ћерја, бјеже искрет бљешћењима сирјела ронилаца.

Бијели мјехурићи киоска боје се црвено, све рој до роја.

Полеши још ио који убојиши харпун. А онда шишина.

Осјајеш пустоши и шама као иослије боја.

Мишко Гогић

СМИСАО ТРАГАЊА

Пјесме Дарка Перовића су сазревле. Аутор пјеснички, филозофски, размишља о себи и свијету који га непрестано рањава, а он слиједи знамења људскости која у животној трци мимоизлазимо, док пјесник зна да су она највrijеднија. Ињи за траговима пјесме која је печат космоса, и оставити своје трагове, пјесме, кроз тегобу живота - пјеснички је став Дарка Перовића. Све године живота су големо бреме, па као растерење дође сјећање на дјетињство кроз пјесму, у самоћи, када је човјек огњен пред бескрајем, а никог нема да покуја на врату, да подијели са ствараоцем ништа, од његовано за дар. Трагови се затурају, затрпавају пепелом, па је трагање виши смисла. Кроз језик и стих, понекад, постаје сентименталан, па жени жели да подари сан да би олакшао своју интелектуалну

и животну муку коју **нико не смије чути**. Најтежи корак у животу је онај по навици, по инерцији смрти, јер је тешко открити смисао корачања, а већ смо пред раком која спокојно чека. Пјесник се нада да ће и траговима које он ствара неко ходити и кроз тегобу досећи љепоту исписану крвљу.

Стих Дарка Перовића је сажет, очишћен од нарације, тако да пјесме отварају широке мисли неслuћеног, умјетничког. Правописни знакови у овим пјесмама су сведени на тачку којом се завршава цјелина пјесме, или је тачка почетак нове пјесме из старе ране. Стиховима у књизи **Трагови** добили смо оригинално пјесничко виђење свијета у „игри“ са језиком, мисао о човјеку предодређеном за патњу и покушај да се поезијом живота мука превaziđe и осмисли.

Миши Гајиновић

ПРИПРЕМЕ
ЗА ФЕСТИВАЛ
МЕДИТЕРАНСКЕ
ПЈЕСМЕ

Фестивал медитеранске пјесме "Будва 1998" се интензивно припрема, а биће одржан као и прошле године од 21. до 23. јуна. У београдској "Комуни", која је извршни продуцент Фестивала, објавили су текст конкурса, па композиције и ауторски радови већ пристижу, а примаће се до краја априла.

По оцјенама Корнелија Бате Ковача, умјетничког директора Фестивала, овога пута инсистираће се на већем присуству медитеранске музике и оних аутора који ће покушати да извуку фолклор из приморског и ширег подручја.

Једно вече фестивала биће посвећено поп музici. Занимљиво је да ће се такмичити све генерације и аутора и извођача. Као и сваке године и овогодишњи фестивал имаће иностраних госта, веома поznати шпанско-амерички пјевач чије се име за сада не саопштава.

Понудићемо дисковографским кућама промоцију не само дискова и касета, већ и наступа извођача. Прије или послиje званичног дијела Фестивала постудићемо се да се аутори тих дисковрафских кућа представе и на другим атрактивним мјестима у Будви и на Будванској ривијери - рекао је за "Пријорске новине" Корнелије Ковач.

Р. П.

НАЈЧИТАНИЈЕ
КЊИГЕ
БУДВАНСКЕ
БИБЛИОТЕКЕ
У МАРТУ

1. Милован Данојлић: **Ослободиоци и издајници**, роман
2. Роналд Харвуд: **Дом**, роман
3. Александро Барико: **Свила**, роман
4. Семјул Бекет: **Крај и друга проза**, приче
5. Вилијам Тревор: **Фелисијино путовање**, роман
6. Џон ле Каре: **Панамски кројач**, роман
7. Ц. М. Куци: **Мајстор из Петрограда**, роман
8. Јустејн Гордер: **Софиијин свјет**, роман
9. Пол Гоген: **Записи цивилизованог дивљака**, есеји
10. Паоло Коельо: **Алхемичар**, роман

ПУСТИЊА

Сам одувијек
Самљи ог свих

Чуваш сјенку
Храбриши име

Скайава крв
У сломљеној чаши

Дарко Перовић

ОГЛЕДИ

РАЗБИЈЕНА СВАКОДНЕВИЦА

Сретен Вујовић: **ГРАД У СЕНЦИ РАТА**, „Прометеј“, Нови Сад, Институт за социологију Филозофског факултета, Београд, 1997.

Крик Едварда Мунка и асоцијативна иконографија Франса Марселера илуструју најновију књигу др Сретена Вујовића Град у сенци рата.

Морамо признати да таква изразита експликација насловном страном, која би нас у неком другом времену сигурно на разне начине узнесирила, узбудила, зачудила, сада нема такве учинке. Већ неко вриједи тај Крик, залеђени трајни звук дубоке ужаснутости, бола и немоћи - јесте наше очекивано друштвено понашање, очијавано друштвени однос у социопсихолошком значењу Макса Вебера.

Вриједије тај Крика Сретен Вујовић разоткрива у деведесетим годинама, при чему је временски интервал интензивног истраживања 92., односно карактеристичне 93-97. године, условно на територији садашње СРЈ. Аутор је поставио за циљ, како сам каже, да "створи једну врсту скромног социопсихолошког летописа о домаћим оловним годинама". Оваква замисаљаја је подразумијевала упорно бављење нашом свакодневницом, односно оним упечатљивим догађајима који су испуњавали наше дане, која ће се и лично и историјски памтити. Такве друштвене појаве су социопатолошка природе. "Друштвено девијантно појаве су 90-тих година давале печат домаћој свакодневици", истиче аутор, који је настојао да их региструје, опише и протумачи из урбанизованог социопатолошког угла.

Посебно је интересантан Вујовић покушај стварања социопатолошке хронике, једног неубичајног тумачења и излагања урбаних феномена, као и поступак вредновања којим се разобличују наше урбанске и њихова безбедност за глобални друштвени систем, пре-васходио као тип и карактер политичке власти и за њене основне идеолошке премисе. Њихов експлозивни додир резултира грађанским ратом урбанизмом: од физичког уништења градова и људи, до живота грађана на ивици психофизичке издржљивости... У осталом, Град у сенци рата је хроника тог и таквог урбанизма, анализа његових узрока, стања, али и могућности спорог освајања вриједности модерног добра.

Аутор је од посебног теоријско-методолошког значаја да докаже како тип власти СРЈ продукује антидемократску, етнички национализму идологију, као и модел глобалног друштвеног система у коме су коријени патологије урбанизма свакодневнице.

У постојећем ауторитарном режиму власти милитантни национализам је у основи не само идеологије, већ и друштвене праксе. Процес тотализације историје, где постојеће има вриједност са

изгледи да се неке друштвене промјене, организовани изрази незадовољства, покрену - код огромног броја становника (94% испитника) који сами процјењују да је њихов стандард опао - реално не постоје. Незадовољство је усмјерено у другом правцу, кривици се пропозијају у некој другој нацији, а због потпуне личне, грађанске и колективне немоћи, помоћу очекују да снажног вође, који свима је јасно, води историјски ток.

Дакле, урбана патологија је очигледна у свим доменима живота становника и функционирања града. Материјална и духовна биједа, немогућност да се утиче и измјени такво стање, психофизичка тјескоба и неизвесност...

У времену урбанизма, уништавања основне урбанске културе, посебно велики град социопатолошке проблеме још жешће и ма-

совије истиче. Велики град јесте у многоме рефлекс глобалне друштвене стварности; и у много мирнијим, срећенијим временима, велики град носи мноштво социопатолошких садржаја појединачно, колективно, класно обожењених. То је случај свуда у свијету. Аутор наводи примере бескућника по метрополама свијета, а у београдском урбанизму простору поред сламова, нехигијенских насеља, партија, сиромашних заселака, радничких колонија - најизразитије су ромске енклаве, које показују етнички статус ове популације, односно све карактеристике дискриминисане мањинске групе.

Међутим, велики град је и сређиште свих збињања, место зачејатка организованог незадовољства, друштвених покрета и конфликата. Пропорционално његовој величини, он је и стална латентна мања или већа опасност по равнотежу глобалног система. Структура његовог становништва, традиције и институционалних услова његовог стварног постојања - такође директно утичу на сталну стрепљу власти од тајни расположења његовог становништва. Посебно је граду приробена разноврсност, мултинационалност и мултикултуралност. Зато је велики град осјетљив на етничко-национални програме, тоталитарне политike и уопште на концепцији власти која измиче његовог утицају.

Догађаји у великом граду су сигнали, аларми, примјери... Тајки градови су непредвидљиви, изненадно покажују и своје друго лице. За такво нешто сигурно да је потребно, на једној страни, великој комулираној незадовољству и непосредан и јак повод и, на другој страни, истовремено, актери самосјесни свакодневници и властитих постављених циљева.

Са нескривеним задовољством и најискренијим интелектуалним и практичним опредељењем Вујовић говори о Београду као о по-кретном празнику, о протесту и покрету 96/97. чији је урбани карактер кроз најмаштовитији спектакл грађанске непослушности понудио надању у радикалну промјену нови, свијежи смисао.

Баш у овом одјељку књиге, у коме се види и описане један други, жељени Београд, аутор успешио презентира своја својства научника и хроничара, јединствена својства урбаног социјала који је успио да једну толико сложену и разбијену урбанију свакодневицу карактеристичним поступком проточи у монолитну јединицу научног објашњења.

Мате Јелушки

ПАШТРОВСКА СВАДБА

ПРИМОРСКА СЕЛА

НОВИ КРОВОВИ МАРКОВИЋА

Из Будве нас је испрати-
ло сунце, али вријеме хо-
ће да се поквари - вјетар
је почeo да дува и бива
све хладније. Возимо се
старим цетињским путем,
уским и са рупчагама, ко-
га ће ускоро замијенити
широка асфалтна трака.
Испод некадашње школе
у Майнама скрећемо са
афалта, лијево. Наилази-
мо на расцвјетали бадем.
У једном обору видимо
поморанџе. Испред нас
шума маслинових стаба-
ла. Док се приближавамо
првим кућама, чујемо ла-
веж паса.

То су Марковићи, село
надомак Будве, одакле се
пружа невјероватно лијеп
поглед на пучину. Сусре-
јеће нас стари млин, об-
растао у бршљан, на Пи-
рам, одакле су воду пове-
ли у Будву. На вртачама -
коров: међу су развијене
и иза њих нема лоза и
смокава. Раскривени кро-
вови казују да су куће на-
пуштене прилично давно.

Такви су Марковићи, на
прави поглед. Корачамо
недавно пробијеним крча-
ником, кога је вода под-
локала. Питамо се: зашто
су људи одлазили из ове
питомине у свијет? Јер,
три пута су Марковићи
расељавани. Још у 17. ви-
јеку, многи су отишли у
Петровац, Црмицу, чак и
у Турску, због крвне
освете. А онда послије пр-
вог свјетског рата, у по-
трагу за хљебом. Марко-
вићи и Радуловићи - та-
два братства живјела су
тада у селу - одлазе у Вој-
водину и Америку. И опет
након другог свјетског
рата остављају село, по-
сну земљу коју дједови
нијесу имали времена да
обрађују и насељавају
Ковин, Сенту, Врбас, Лов-
ћенац, Фекетић...

Тишина је у Марковићима. Нема пастира, не чује
се дјечја врискса, ни пje-
сма мушка. Три породице
живе данас у селу - Илија
Ђуров, Ђуро Митров
Марковић и фамилија
Крста Радуловића. И ста-

рице Ивана Савова, Ива-
на Перова и Стане Фили-
пова.

Ове редове објавио сам у
Приморским новинама на
којима је датум: 10. фе-
bruara 1975. У повећаној
репортажи, тада сам на-
говијестио: Марковићи,
смештени у шуми храстова
и маслина, питома су оаза чија перспектива
никако није - умирање.
Туризам тражи нове про-
сторе, а ово село у залеђу
"јадранске љепотице" је
као створено за то.

Опет сам у Марковићима,
након двадесет и три
јећета, с биљежници у ру-
ци, наканом истом: да
"сликам" ово село. Слика
је, међутим, посве другачија.

Урналност првобит-
на и ондашња утопила се
урбано језгро Марковића,
које је данас модерној
варошици налик. Нове
куће, разних димензија и
стилова, викендице, теме-
љи нових туристичких
апартмана... Шездесетак
нових кућа, обновљене
су старе. Умјесто макадама
с почетка приче, нови
асфалтни друм, све до
краја села. Телефоном се
из Марковића саобраћа
са свијетом, село има ка-
фане, хемијску чистиону,
велику трафостаницу која
не напаја струјом само
ово село. За жарких ље-
тних дана оvdje одмарaju и
прави туристи: домаћини
управо ових дана припремају
апартмане у којима
ће их угостићи љетос.
Марковићи су, баш како
сам и предвиђао, прије
двије деценије, туристички
искорак Будве, вазду-
шна бања над морем, из-
летиште и станиште за
савременеnomade.

Живот у Марковићима,
међутим, нема посве се-
зонски карактер. Сагра-
дили су оvdje куће и они
који ту стално живе, а по-
словима разним су везани
за Будву. Седам километ-
ара новим широким
друмом који Цетиње с мо-
рем везује, зачас се пре-
вала аутомобилима којих

је у Марковићима пуно.
Мјештанин Илија Раду-
ловић, настањен у Будви,
често је у родном селу,
задовољан што оно данас
интензивно живи. У обнов-
љеној кући припрема
овај вриједни домаћин до-
бру ракију и вино, поради
на њиви, суши месо за
фамилију и пријатеље.

Признаје Илија да се у
протекле десећије
баш у Марковића најви-
ше градило, ујверен да ће
ускоро плац, који већ има
добру цијену, оvdje ко-
штати као на "јени од
мора". Но, плаши се по-
мало, да се не претјера и
село зарobi бетоном и ци-
лом.

Село није урбанизовано
на стога савако гради
како му се прохтије, вели
Илија Радуловић. - Зато
су и никле куће разних
линија и стилова, озбиљ-
но је нарушен препознат-
љиви амбијент Маркови-
ћа, не доминирају више
камен и дрво. У селу дје-
лује Режијски одбор који
брине о његовом данас и
сјутра, али они који по-
стижу оvdje не мре много
за договоре, планове,
сјавете... Сваки несклад с
природом се може грдно
осветити и већ има та-
ких "најава": понестаје
нам воде.

Један од оних који се ов-
ђе настанио, пензиониса-
ни официр, голооточки
мученик Драган Комади-
нић, у свом дому пише о
данима прошлим, али је
некако сав окренут бу-
дућности.

- Прориједили су тиши-
ну над Марковићима, ци-
вилизација је у село до-
нијела и градске отрове,
питомина се полако топи,
нестаје у пјени хитрозгра-
такој, коју појединци
остављају иза себе, не по-
штујући простор и врије-
ме. Равнотежу морамо
постићи некако, јер Мар-
ковиће остављамо и другим
генерацијама. Не би
било добро да нас про-
клињу...

С. Ш. Грегорић

и да због тога
треба стално упозоравати
на опасност употребе отво-
рене ватре, јер је чување
шума и осталог растиња
на нашем подручју значај-
но, посебно за туризам.

На састанку је закључено
да се формира општинска
 комисија за пројектују-
ће од пожара на сеоском
подручју, да се активирају
и опреме радио станицама
осматрачка мјеста на Ма-
лом брду и Завали, да се
постави што већи број ме-
тальних табли забране упо-
требе отворене ватре, да се
изврши преглед исправно-
сти свих хидраната на
подручју општине и да се
доведу у исправно стање,
да се прошире мјере пре-
вентивне заштите конкрет-
ним упозорењима ловач-
ким друштвима, и да Одје-
љење безbjедnosti појача
контролу ловним данима.

В. М. С.

ПРОТИВ УЧЕСТАЛИХ ПОЖАРА

Секретаријат за привреду, финансије, буџет и
друштвене делатности је
10. марта организовао са-
станак чија је тема била
заштита од пожара који се
јављају у зимским мјесе-
цима и љети. Састанку су
присуствовали представници
мјесних јединица, Одје-
љења безbjедности, КСЈП
"Будва" - Радне јединице
"Зеленило" и Паštrkov-
ског ловачког друштва.

У дискусији је истакнуто
да су посебно опасни зим-
ски пожари у неприступач-
ним сеоским подручјима
због чега је њихово гашење
скоро немогуће. Ти пожари,
по правилу, избијају сриједом и недјељом,
тј. ловним данима, али је,
с друге стране, речено да
пожаре могу изазвати и
сточари који чисте своја
имања и спаљују отпад.
Констатовано је, ипак, да
је најчешћи узрок пожара

**НАСТОЈАТЕЉ МАНАСТИРА ПОДМАИНЕ КОД БУДЕ СТАРАЦ САВА
УМРО ТЕК ПОШТО ЈЕ ИСПУНИО ВЕЛИКИ ЗАДАЦ**

ОДЛОЖИО И СМРТ

•Из самртне постеље Старац Сава устао да би посљедњом сна-
гом обновио разрушени манастир. Сахрањен у манастирској цркви Успенија Пресвете Богородице

Старац Сава у вријеме обнове манастира Подмаине

во обновио капелу, која је била у рушевинама ко-
нака, некада импозантне
грађевине вишеспратнице
са огромним подрумом и
другим просторијама у
којима је било сједиште
владика из династије
Петровића.

Потом је услиједила об-
нова конака и манастир-
ске цркве храма Успенија
Пресвете Богородице, грађене од 1747. до 1756.
године. Од огромних ка-
маре камена никле су за-
видне грађевина, а влади-
ка Амфилохије је одр-
жао своје обећање и
старцу Сави додијелио
велику схимну.

О својим подвизима и
обнови манастира Свете
Петке у Стубалу (жичка
епархија), као и обнови
немањичког манастира
Дуљево на Светом Сте-
фану и Подмаине, нити о

свом вишедеценијском
манашиком животу, ста-
рац Сава није желио
много да прича, већ је са-
мо говорио: „За сва до-
бра је заслужан Бог и за
све хвала господу Исусу
Христу“.

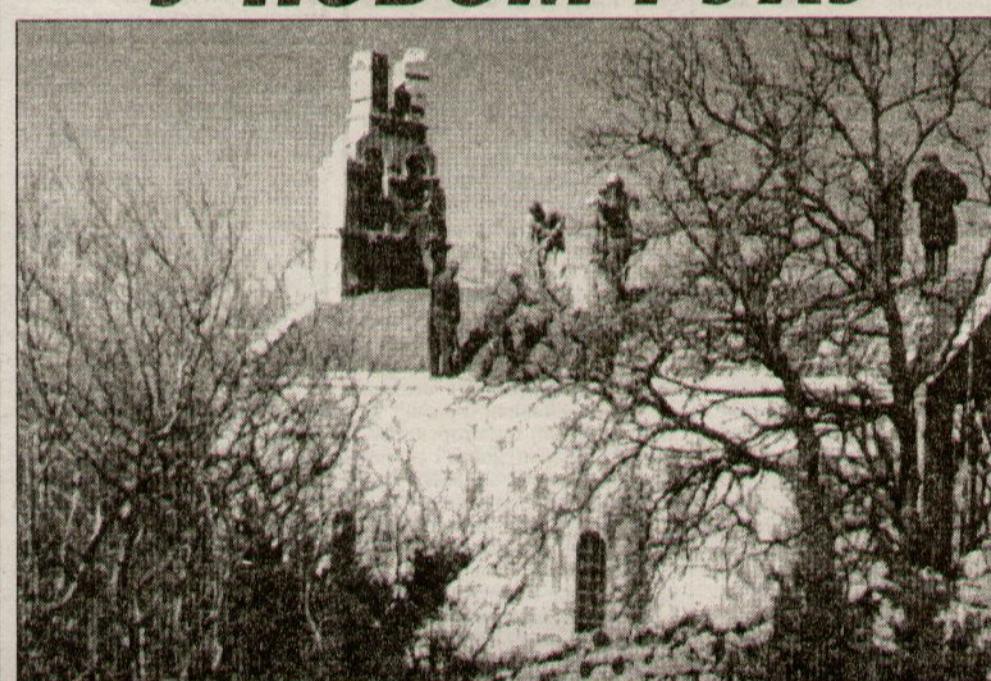
Приликом нашег по-
сљедњег сусрета, тражио
је да пишемо о хриђан-
ским врлинама и заповје-
стима и одржао нам је
једноипочасовну бесједу
о животу Спаситеља, о
значају молитви, цркве-
ној организацији, право-
славним коријенима, а
посебно о „значају по-
стата“.

Старац Сава сахрањен је у манастирској цркви
Успенија Пресвете Богородице, како то и доли-
кује великим православ-
ним подвигницима.

П. Савић

ОБНОВА ЦРКВЕ СВ. ГОСПОЂЕ У ГОРОВИЋИМА

У НОВОМ РУХУ

Из рушевина усјерена на ноћ

Црква Свете Госпође у Го-
ровићима је до темеља порушена
у земљотресу 1979. године и
како многе на сеоском подручју,
зaborављена приликом подјеле
средстава за отклањање по-
следица земљотреса. Тако је
било до прошле године када су
Горовићи одлучили да обнове
ову старију цркву. Формирали су
Одбор за обнову цркве, прику-
пили средства, организовали
радне акције, и огромним тру-
дом за четири мјесеца, од 10.
октобра до 14. фебруара, сани-
рали темељ, озидали зидове,
свртали и бетонирали свод.
Још је преостало да се заврши
кров, обнове звоник и иконо-
стас, и уреди околину цркве.
Радови се обављају под надзо-
ром Регионалног завода за
заштиту споменика културе из
Котора.

Ова црква је, иначе, веома
стара. Не зна се тачно када је
саграђена, а писани трагови је-
дини говоре да су је Аустријан-
ци порушили 1848. године, и да
је, пет година касније, 1853. го-
дине, на њеним темељима по-
дигнута много већа и љепша
црква. Црква Свете Госпође је
саборна црква петоселице Ју-
банивачке села Пријераде, Бра-
тешиће, Горовиће, Ластву и
Пријевор.

В. М. С.

ФЕЉТОН

ТУРИЗАМ У БУДВИ 1918 - 1941.

Пише: Др Мирослав Лукетић

САРАДЊА СА ДРУШТВИМА И
ОРГАНИЗАЦИЈАМА У ЗЕМЉИ И ИНОСТРАНСТВУ

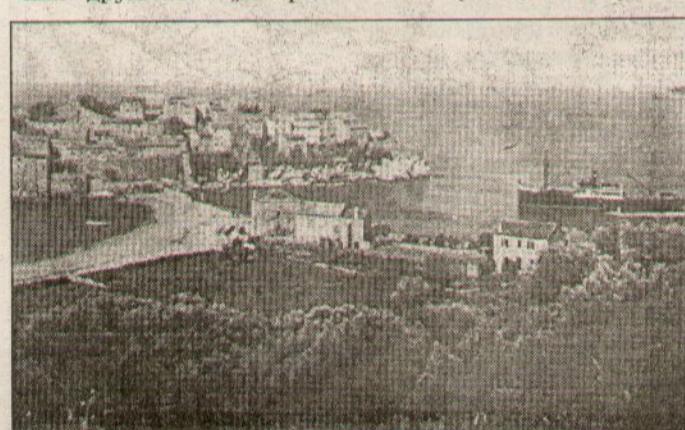
Недавно је, у ауторовом издању, изашла књига др Мирослава Лукетића Туризам у Будви 1918 - 1941. Она представља значајан допринос изучавању туризма и његових зачетака у Будви између два светска рата. Систематичан у свом истраживачком, научном раду заснованом на архивској грађи, аутор је обрађујући ову мало или готово нимало изучавану област, написао аутентичан и надахнут животопис Будве.

У овом и у неколико наредних бројева Приморских новина објавићемо најзанимљивије дјелове Лукетићеве књиге, пуне живописних детаља из јавног и приватног живота Будве и њених истакнутих грађана.

Први покушај за оснивање међуопштинског туристичког друштва за четири општине: Будва, Свети Стефан, Петровац и Сутоморе учињен је 1926. године. Те исте године обновљен је рад друштва у Будви под новим именом „Могрен“ - друштво за пољепшавање и пошумљавање. У Петровцу је успјешно радио туристичко друштво „Приморје“, формирало 1925. године. Иницијатива за међуопштинску сарадњу потекла је од управе Општине Св. Стефан, која саопштава Општини Будви да су ове сезоне одлучили да позову на састанак све странце који су посетили купатила ове општине, те да их угосте скромном вечером, да се од истих чланова посетијала и виђенијих мјештана чују и измјене мисли у погледу усavrшавања питања промета странаца. У донесу број 618 од 19. јула 1926. године, између осталог, пише: „Сматрајући да је подизање наше ривијере и увећање и усavrшавање промета странаца једно од најважнијих питања за опстанак нашег краја, ова Управа даје иницијативу и предлаже да Општина Будванка, обадије Паштровске и Општина Сочичанска једне вечери окуне по могућности све посетиоце наше ривијере у велику салу Јајарске задруге у селу Пржном те да ту приреде скромни заједнички банкет на средства која би добровољним прилогом прикупиле све четири општине. Ако би се банкет остварио ова би Управа покренула исте вечери питање о остваривању једног друштва за подизање Српске ривијере од Будве до Сутомора, које би друштво било састављено и потпомгнуто од ове четири општине, а које би нашло одзива и међу Београђанским круговима, који су обимно ове године нашу обалу посетили... Мислимо да ћете правилно схватити свак значај покренутог питања и притом делегирати једног члана који ће у сарадњи са нашим г. начелником Лазаром Кажанегром, који је на челу ове акције, као и са делегатима из двије друге општине уговорити детаље, како финансијска тако и организациона питања...“ У потпису „Управитељство Општине Паштровске, Начелник Л. Кажанега“. На пољејини акта написан је руком одговор: „Управитељство Општине Паштровске, Свети Стефан 26. јула 1926. Предлог је био изнесен на сједницу Управитељства те се није могао прихватити. Предсједник Лука Мартиновић“. (АБ, ОУ. к. 109)

Идеја о међуопштинској сарадњи на плану развоја туризма на Јужном приморју, коју је 1926. године иницијала Управа општине Свети Стефан, поново је оживјела седам година касније. Овога пута иницијатори су били туристички друштва у Светом Стефану и активистима „Ривијере“ - друштва за унапређење туризма у Светом Стефану, које су основали предузимљиви људи, али, нешто ради недостатка финансијских средстава, а нешто ради несхватања окoline, рад „Ривијере“ је остао прилично скучен и без ширег замаха. Чланови друштва радили су на чиšћењу и уређењу улица у Светом Стефану, како би купалишна публика што угодније провела је. Петровац је истицан као примјер мјеста које се изграђује сопственим снагама и приватном иницијативом. Наведен је примјер Сава Вуковића, предсједника Општине који гради хотел на Лучицама. (Глас Боке 18. 3. 1933; 24. 7. 1937.)

(Наставиће се)

СВЕТИ СТЕФАН 1924 ГОДИНЕ

ИЗ СТАРИХ БАУЛА

ПРИПРЕМИЛА: Јељана Зеновић

ПАШТРОВИЋИ

(Дионисије Миковић и Антоније Вучетић: Срб, Дубровник 1905-1906)

Архимандрит Дионисије Миковић (Челобрдо 1861 - Дуљево 1942), свештеник, књижевник, историчар, преводилац, издавач и уредник, оставио нам је у наслеђе обично дјело од преко 200 библиографских јединица као и мноштво необјављених рукописа који се чувају у манастиру Бање код Рисна. Писао је пјесме, приповјетке, хагиографије, као и историјске, етнографске и богословске есеје и чланке.

Објављивао је у више десетина часописа, а сам је уредио и издавао часопис "Српски магазин" (Нови Сад, 1896.), и велики илустровани календар "Бока" (Котор, 1908-1914). Међу претплатницима „Српског магазина“ који има "особити обзор на српске народне обичаје и повјесничке успомене" (из предворја самог уредника, Дионисија), налазимо Николу Пашића, Стевана Сремца, Боровића, Нушића. Попштавани прото Васо Ј. Ивонићевић, Дионисијев биограф, за календар "Бока" каже да је "постао неком врстом народне читанке у земљи и иностранству".

Историјско-етнографска студија "Паштровићи" излазила је у наставцима у часопису "Срб" у Дубровнику 1905. и 1906. године и ово је тек друго објављивање овог библиофилског раритета.

Послије Балшић и Паштровићи играху знатну улогу у питањима града Котора. Которани били су год 1370. замолили Јевдевита Великога, краља угарског, за заштиту и примили је. Али то и други узроци уплате краља у рат с Млечићима 1378. године. Они одашле у Јадранско море бродовљем под Ветром Писанијем које посједе Котор. Паштровићи дођоше у помоћ Млечићима, који искршаје војску, те након тројратног јуриша заузеше град у неједљу 13. августа 1378., те га Писани даде оплијенијут. Течеја кратко рату Дубровчани бежују из Јевдевита, вјернији уговору од 1358. године, и позивају Которане да се изневјере Млечићима. Которане из почетка бежеју стражу, да не би Паштровићи и други дошли и опет у помоћ Млечићима, али се напокон пријушили непријатељима Млечићима. Миром у Торину између Јевдевита и Млечића Котор дође у краљеве руке. Сада стигне Паштровиће краљева освeta, војска угарска прорде у њихову земљу, освоји им два каштела, уништи им све повластице, поплијени им и попали вас крај, те поубија становнике, тако да остале живе само дјеца, од којих потекоше познати Паштровићи.

Од три брата Балшића посљедњи умрије Балшић II 1385. године. За Бурђа II, њихову наследнику, Тури год. 1386. ударише на Доњу Зету, то јест на окolinu Будве, Бара и Скадра, и на Горњу Зету а Паштровићи јамачно обутише њихов нападај. Кад године 1405. умрије Бурђа II, наслиједи га Балшић III. Али утолико већ од прије Млечића који су похлепено пружали руке на туђе земље и већ се били спознали с Паштровићима и били им сусједи, почеше настојати да запреме Доњу Зету и Паштровићи.

Посљедњих година свога живота бjeше Балшић III опет у борби с Млечићима, пак 1421. уговори примирје с њима; затијем остави на место своје Стефана Црнојевића, сродника му по женској крви, и пође у Србију к јаку свому, Стефану Лазаревићу, деспоту српском, у њихову земљу, освоји им два каштела, уништи им све повластице, поплијени им и попали вас крај, те поубија становнике, тако да остале живе само дјеца, од којих потекоше познати Паштровићи.

С Балшићем III изумрије династија Балшића. Стефан Црнојевић пође у Пуљу а Млечићи заузеше сву Доњу Зету, те и Паштровиће и Будву, коју је Балшић био год. 1398. предао Млечићима. Деспот српски Лазаревић бораше се с Млечићима још године 1422. али лукавост Млечића поради да се Паштровићи одметну од свог српског господара и да се заборављају народни слободи од толико вјекова, прије друже туђем народу, то јест млетачком прокрђивом лаву, као што се њему био предао и Котор 1420. године и тако је деспотова војска потучена мјесеца децембра 1422.

Рат трајеше још године 1423. а деспотовом војском заповиједао је

Ђурађ Бранковић. Ово је година кад су сви Паштровићи (осим можда самијех становника Кастеласте) признали господство млетачко и уговорили ујете о предаји. Млечићи сада уговорише мир, јер им је Ђурађ био подсједну Скадар и довео их у велику невољу, а Паштровићи су се залуду трудили да се склони овај мир.

Мјесец дана прије што стигне Ђурађ Бранковић с војском у Зету Паштровићи почетком марта 1423., сва властела њихова окром може бити самијех Ластаца, скапулише се на збор код својих млиња под Дробничем на Дробноме пјеску да вијејају о погодбама своје предаје Млечићима, те одлуче да пријазни млетачко господство и да новијем господарима положе присегу вјерности и да пријдже себи неке повластице, стога изабраше на збору дванаесторија властеле, да пође на млетачку галију којом је заповиједао Франој Бембо, млетачки врховни заповједник на мору (царинашан генерале дел толфо), и да с њим уговоре погодбу вјерности и предаје; у ту сркју им даду потребите налоге и напуље. Та властела (13) бjeху: Дабистрић Алексић Радић, Милковић Иванац, Русанић, Иван Рашковић, Каљајићевић, Новак Црнац, Петар Главоч, Горач Буран, Кањаш Мацидовановић, Царино Новаковић, Близач Вацата, Драгојевић Радич, Тудоровић, Бабјан Буљановић и Новак Томић.

Они пођоше на млетачку галију и како бjeше одлучено у паштровском збору уговорише погодбу "слоге" и предаје с Млечићима и положише у руке Франа Бемба, заповједника галије, заклетву вјерности свију Паштровића. То се додроги 4. априла 1423.

(Наставиће се)

ТРАГОМ ДОКУМЕНТА ПРОШЛОСТИ (76)

Припрема: Марко Ђ. Ивановић

ЗАНИМЉИВОСТИ

својим селима, а нијесу објавили селу да граде куће и ако им је била дужност. Зато су позвани на одговорност у Котору, 20. марта 1896. године (АБ, УОБ, К-57).

За регулацију горњег тока ријеке Дрновишице донијет је Закон да се уложи 62000 круна 1895. године. Међутим, по новој основи у Задру, Ц.К. Министарство пољопривреде донијело је одлуку и одобрило 90000 круна, бр. 23852 од 5.IX. 1907. године. Радове треба почети 1909. и завршити 1910. године. Општина Будва је требала уплатити учешће 300, а Грађанска општина 7450 круна (АБ, УОБ, К-71).

Пава Никова Словинића су отели одметници и одвели у планину. Однесено му је 200.000 динара вриједности и драгоцености, а затоукле се на охади. Године 1923. је дати 1200 долара, а Грађанска општина 7450 круна (АБ, УОБ, К-93/95).

Нику Јовову Словинићу Општина Будва платила је штету од 410 фиорина и 80 новчића, због тога што су му злјиковци направили штету у баштини у Бијелом Долу, у ноћи 13. јуна 1894. године. Слично и Медничима Општина плаћа за штету у Фратерским Њивама (АБ, УОБ, К-55).

Иво Јовов Приболовић из Подострога и Станко Митров-Франета из Лапчића, саградили су куће у

нара.

Марко Ђуров Мартиновић, уз сагласност црквеног Туторства (туроту су се бирали на 3 године из редова чланова савјета цркве) и осталих Брајића, даје је овај напис за звено:

"Милим мојим Брајићима
Нек из звона звона свима
Услед чести и храбрости
Са њима се српство кити."

Александар I Кајаћорђевић

У везу војног написа Епархијске конзисторија у Котору је више пута општире реаговала и позивала по попа Блажа Мартиновића на разговор и давала му упутства како да поступа. Ево једног дописа Конзисторије из Котора упућен попу Блажу, бр. 75. од 2. фебруара 1929. године: "Поводом ваше изјаве у канцеларији као и осталим парохијама, који су се сагласили с њиме, да се такви напис постави на звону, да је то не само неумјетно него је и строго забрањено, јер се тиме новаштен под тијесним именом Његовог Величанства Краља доноси нешто да се предходно није добила са највишег мјеста" (АБ, УОБ, К-12). Но, поред свих расправа и забрана, ипак, горњи напис је остао све до данас на звону иако се није добила Краљева сагласност.

(Наставиће се)

БАЧКО ДОБА

У ПУНОМ СЈАЈУ

Велика мартовска приредба дјеца и васпитача из вртића у Будви, Светом Стефану и Петровцу, окупила је 7. марта велики број посетилаца у „Меди-

долазак и присуство дјеце предшколског узраста из дјечијег дома „Младост“ у Бијелој којима је ово први организовани одлазак из Бијеле. Са њима је био и

тив ради у тијесним условима уз напоре свих упослених, ипак су смогли снаге, времена и храбрости да се по први пут у Будви дјеца представе пред

Гости и посјетиоци на мартовској приредби.

теранском спортском центру“. 160-оро дјеце из свих група и вртића припремило је и извело преко 20 тачака игре, пјесме, репитација, плеса и скочева. Велико мартовској приредби присуствовали су: академик Чедо Вуковић, професионални инспектор за предшколско васпитање и образовање Пере Вуксановић из Подгорице, директори дјечијих вртића из Бара, Улциња, Котора, Цетиња и васпитачи из Херцег Новог, представници општине и хуманитарне организације Деа из Подгорице. Посебно радује

директор Боривоје Ђукановић.

Програм је водила васпитачица Вера Мачић, а вриједне руке васпитачица урадиле су комплетну сценографију, костим и наши мали вртићани, добро организовани, засијали су у пуном сјају. Задовољство учесника програма, родитеља, гостију и дјеце у гledalištu, није могло ништа покварити: уживали су у тачкама које су се смјењивale пуних сати по.

По ријечима директора вртића из Будве Срђе Поповића, и ако овај колек-

овако бројним аудиторијумом. - Масовна посјета приредби је доказ нашег доброг, хуманог и марљивог рада. Ми у вртићима са овим не окончавамо активности. Ових дана крећемо са плесном школом, са драмском секцијом и хором. Активно се припремамо за наступе у оквиру прославе 95. године прве предшколске установе у Црној Гори која ће се одржати на Цетињу 15. маја и за учешће дјеце на Фестивалу дјетета у Котору - каже Поповић.

Б. П.

Мали Рокери

БАЧКО ДОБА

НЕОБИЧАН СУСРЕТ

Трепери предвечерје посљедњег октобарског дана, поред мора које као да је заспало. Не чује се његова игра, само се пресијавају тамно зелене нијансе у модро плаве.

По навици, скоро сваког дана, идем истим путем поред мора, тражећи свој мир.

Недалеко, на клупи, неизменно је лежала, увијена у јакну, млада девојка. Несагледива дубина туге у њеним очима без сјаја. Те њене очи, велике и црне, са другим лицем, уоквирила је дуга коврџава коса.

Уплашила се када сам стала пред ње.

„Могу ли да ти помогнем?“ - питам је.

Она ћути као да је зачињемила.

Хтјела је да се сакрије у наручје својих мисли, далеко од људи.

„Ко си, реци ми. Што ти се десило?“

Упорно је ћутала, стављајући руке на очи, као да је хтјела да сакрије све што јој се десило.

Нијесам могла да је

оставим, сва се тресла, руке су јој дрхтале.

Људи су пролазили неизинтересовано. Из њеног руксака назирала се дебела књига из филозофије. Била је веома модерно обучена и изгледала је да је раније била и његована.

„Шта ти се десило, речи? Зашто си овдје, одакле си?“

„Они ме траже. Они са брода. Они ће доћи, страх ме је. Хоће ли ико видјети те снимке?“ - проговорила је.

„Ко су они?“ питам.

Ућутала је.

Уто је наишла једна жена, психолог из Београда. Нас двије смо ријешиле да јој помognemo.

Схватиле смо брзо шта јој је. Довели смо је код мене кући. Питања јој је упорно постављала госпођа из Београда.

„Да ли су ти сипали нешто у пиће или си од ране узимала дрогу?“

Тргла се и хтјела да бежи. Зауставиле смо је, држећи је чврсто за руке. Мислили смо да је јој бити боље ако одспава, али она није могла да

спава.

У њеном руксаку нашли смо број њеног кућног телефона и позвали. Јавио се њен отац, неobično узбуђен, када је чуо што се догодило. Знао је да је са другаричама отишla у Будву. Замолио нас је да је задржимо, док он дођe првим авionom из Beograda.

Испричао нам је причу о Тини која је тешко поднијела смрт мајке, али није могла да схвати живот свог оца (високи положај у друштву) ни жену која се врло брзо уселила у њихов стан и у живот њеног оца.

Држала је и даље затворене очи, не проговарајући ни ријечи са њим.

Отац ју је одвео на клиничку. Сазнао је да је дрогирана неком синтетичком дрогом и да је то вјероватно први пут, да има наде да се излијечи.

Мирјана МАРКИШИЋ

НОВО ПРИЈАТЕЉСТВО

У организацији Удружења грађана за хуманитарну помоћ ДЕА из Подгорице и Удружења жена општине Будва, а у пројекту „Мост пријатељства“, послиje Цетиња и Бара, дјеца из дјечијег дома „Младост“ у Бијелој, обишли 28. фебруара Будву, Свети Стефан, Петровац и манастире Прашкица и Режевићи.

Слађа, Биљана и Никола из Бијеле у „Кинеском ресфорану“

Циљ оваквих дружења је упознавање дјеце школског узраста из Бијеле са историјским, културним и другим знаменитостима града Прашкица и Режевићи. Специјално за њих је отворен Свети Стефан. Највише узбуђења и похвале изазвао је свакако дочек ученика основне школе „Мирко Срзентић“ у Петровицу. Посластице, сокови, колачи које су ученици, наставници и родитељи припремили за другаре - био је само дио пажње. Ново пријатељство је кулминирало журком у школи, започетом многим репитацијама, пјесмама и скочевима.

Послије обиласка града, хотела „Авале“ и Старог града за све госте је припремљен ручак у „Кинеском ресторану“.

Топао дочек, лијепа ријеч и послужење дјецу је чекало и у манастирима Прашкица и Режевићи. Специјално за њих је отворен Свети Стефан. Највише узбуђења и похвале изазвао је свакако дочек ученика основне школе „Мирко Срзентић“ у Петровицу. Посластице, сокови, колачи које су ученици, наставници и родитељи припремили за другаре - био је само дио пажње. Ново пријатељство је кулминирало журком у школи, започетом многим репитацијама, пјесмама и скочевима.

Б. П.

УЧИТЕЉИЦА

На крају је рада Обреновца постоео школа за основац, шу ради жена драј ој лица - Светлана Ђирић, учитељица.

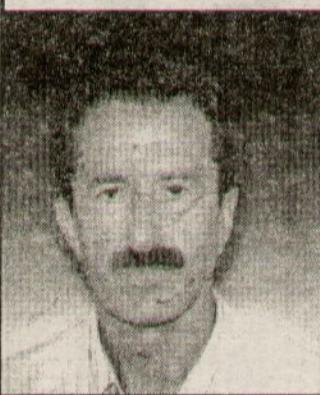
Прве кораке знања ми је дала, о свему брижно ме учила, која звијезда Даница пуштим ме водила.

Пуна знања чврсто ходам и лейшам као лейширић. Хвала зато драј ој жени Светлани Ђирић.

Јована Николић, ОШ „Стефан М. Љубишић“ Будва, V2

ИЗ СТРУЧНОГО УГЛА

ПОЉОПРИВРЕДА

ПИШЕ: ЈОВАН М.
МЕДИГОВИЋ, ДИПЛ.
ИНГ.

ГАЈЕЊЕ СМОКВЕ

калијум, фосфор итд р).

Смоква тржан доста свјетости и топлоте, а страда од мраза на температури испод -15 степени Ц. Не одговарају јој подводна и тешка земљишта. У љетњим мјесецима пати од суше ако нема заливала. Подноси кречна земљишта и не пати од хлорозе (жутила лишћа). Најбоље успијева на плодним, пропуним и лакшим земљиштима. Може се гајити у пантажама и на окућници. Савремени засади смоквијум, фосфор итд р).

Смоква производња долази на друго место (послије маслине) на нашем приморју. Међутим, треба истаћи да су број стабала и производња у сталном опадању.

Свјетска производња смокава је око 1,5 милиона тона, од чега на медитеранске земље отпада 80%. Смоква је највише заступљена у Португалији, Италији, Турској, Грчкој и другим земљама средоземља, затим у САД (Калифорнија), Мексику, Перуу, Русији (Крин, Закавказје) и друга јужна подручја свјета.

Смоква се у нас гаји у приморском подручју и подручјима у које пронирају медитеранска клима, као и спорадично у виноградарским зонама континенталне климе и по двориштима. Данас се у Југославији производи око 2.320 тона на 246.000 родних стабала. Број стабала и производња су далеко испод могућности и потреба нашег становништва, па се увозе знатне количине сувих смокава и прерађевина од плодова смокве.

Плодови смокве имају велику хранљиву и дијетотерапеутску вредност. Свјеже смокве садрже 10 до 25% шећера, а суве 40 до 65%. Поред шећера смоква садржи беланчевине, пектине, органске киселине, витамине (посебно В1, В2, А и Ц), минералне материје (гвожђе,

кве се саде нешто гушће, тј. са 6 м између редова и 4 до 5 м у реду. Што се тиче узгојног облика предлаже се побољшана веза са три основна скелетне грane и висином дебла 80 до 100 см.

За успешно гајење и редовну, квалитетну и рентабилну производњу од подебљог је значаја избор сорта, па ћemo овде препоручити листу водећих и пратећих сората.

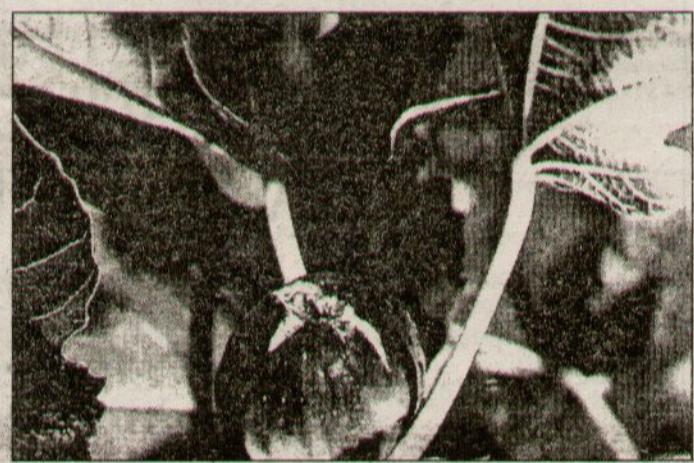
Водеће сорте смокве:

Петровача бијела је рана, двородна бијела сорта. Први

род сазријева средином ју-

на, а други у другој декади августа. Плодови (прве генерације) су врло крупни, а друге нешто ситнији. Плодови су зеленкасто-жућкасти, а месо плода је ружичасте боје. Плодови су меснати, сочни и брдо укусни.

Цариградска резавица је двородна бијела сорта. Плодови прве генерације су крупно 80 до 200 г, а друге нешто ситнији. Обије генерације сазријевају у вријеме петроваче бијеле. Због изврсног калитета заслужи-

Петровача црна

је пажњу.

Петровача црна је двородна сорта. Први плодови сазријевају неколико дана прије петроваче бијеле, а други половином августа. Плодови су љубичастосиве боје, крупни, меснати и врло укусни. Заслужује пажњу.

Султанија црна је такође двородна сорта. Плод је крупан, љубичастомркe бојe, сочан и врло укусан. Плодови су нешто мекши, па је отежан транспорт.

Резавица (дужица) је врло раширена на приморју и чини главну сорту за сушење.

Плод је средње крупан, дугољастог облика, зеленкасте боје, а месо плода је чврсто са пријатном аромом. Зри у другој половини августа.

Зимница је углавном стона сорта, а може се и сушити. Зрење плодова почиње средином августа и траје понекад до новембра. Плод је средње крупан, зелене боје, а месо плода је црвене боје, сочно, укусно и мало накисло.

Заморчица (сушелица). Плод је лоптастог облика, свијетлозеленкасте боје, а месо плода ружичасто. Плодови почињу да сазријевају средином августа. Квалитетна је сорта за јело и сушење. Врло је родна сорта.

Султан селим је изврсна стона сорта, која почиње да зри средином августа. Покончица плода је зеленкасто-жута. Место плода је близије доцрвено, слатко и ароматично.

Црна резавица (црна дужица) раширила је у околини Бара и Зете. Плод је плавичастопурпурне боје, а месо је близије доцрвено, слатко и врло пријатно. Погодна је сорта за сушење.

Натлиција црна даје плодове јајастог облика, средње крупно 50 до 60 г, љубичасто-дрнне боје. Месо плода је црвенкасто, слатко и пријатно.

Од пратећих сората предложијемо неколико најважнијих.

Двородне бијеле: султанија бијела, францакана и тројка.

Двородне црне: смисриска црна и сушелица црна.

Једнородне бијеле: бујака, галамата, илинка и патлиџанка бијела.

Једнородне црне: рапка и шареница.

Треба се оријентисати на садњу водећих сорти јер обезбеђујемо снабђивање тржишта за вријеме туристичке сезоне свјежим смоквама, а истовремено се користи најинтензивнији сунчани период за сушење плодова смокава које у том периоду сазревају.

Пратеће сорте и сорте локалног значаја могу бити интересантне у неким подручјима, али треба бити опрезан, нарочито када се подижу мање или веће пантаже.

МЕДИЦИНА

ПИШЕ:
ДР МИЛОШ МАРКОВИЋ

КАКО
ЗАШТИТИТИ
ЗУБЕ
ОД КВАРЕЊА

па је треба замјенити новом.

Контролишући исхрану. Свакодневно треба узимати намирнице које садрже беланчевине (протеине) и то: рибу, пiletину и посно месо. Висококалорична храна није здрава чак ни да је дјецу. Треба јести доста свјежег и куваног поврћа и житарица. Каџијума, који је изузетно важан за kosti и зубе и вашег дентита. Један од главних чинилаца у настанку квара зуба и оболења десни (парадентопатија) је лоша хигијена уста и зуба, односно присуство наслага (плака) на зубима. Плаке су безбојне, љепљиве наслаге пуне бактерија. Ако у плаке доспије шећер, бактерије се претварају у киселине које разарају глеб и тако почиње квар зуба. У плакама које се налазе близу десни стварају се и друге штетне материје (токсини) које доводе до оболења десни - парадентопатије.

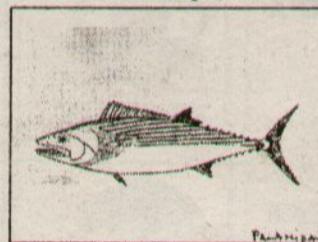
Плак се лако уклањају обичним четкањем зуба и употребом конција за зубе. Запамтите да се уклањајемо плака спречавају оболења каријес и парадентопатија. Зубе треба прати пажљиво и дуго најмање три минута. То практично значи сваку групу зуба коју покрива дужина четкаице четкаћи 10-12 пута. За површине између зуба употребљавају се специјални конци који се може купити у апотеци. Покрети четкацијом у правцу горе-долje воде дјелимично и масирају десни, па су корисни од покрета лијево десно, јер не гурају храну између зуба.

Увјејек купујте за дјецу пасте које садрже флуор. Флуор се употребљава у глеб на успорава кварење зуба. Зуби перите најмање два пута дневно. Обавезно увече, послије вечере јер у тој ноћи ствара највиши плака и ујутру у оквиру редовног љутања одржавања хигијене и умијавања. Послије осталих оброка макар испирајте одстранице остатаке хране. Трудите се да тако перете зубе и да дјецу тако навикавате. Сваки укупни трошак треба да има своју четкацију за зубе. Купујте четкације од најлоне, а не са природном дланком јер најлон не упије воду и не постаје мекши. Купујте четкације са заобљеним врхом јер приликом прања не повређују десни. Послије 3-4 месецима употребе четкације са деформаше.

Дјечја зубна амбуланта се налази у граду основне школе и ради у дјељи смјене, па доведите дјецу на вријеме. Увјејек води рачуна о правилној исхрани. То важи и за каџијум, фосфор и друге важне материје за одржавање зуба. На мајци је одговорност да обезбиједи здравље за себе и бебу. Не дозволите да ваша баба спава са бочицом у којој је било што осим чисте воде (незаслађене). Код дјече избегавајте стварање на вријеме. Трудите се да тако перете зубе и да дјецу тако навикавате. Сваки укупни трошак треба да има своју четкацију за зубе. Купујте четкације од најлоне, а не са природном дланком јер најлон не упије воду и не постаје мекши. Купујте четкације са заобљеним врхом јер приликом прања не повређују десни. Послије 3-4 месецима употребе четкације са деформаше.

Дјечја зубна амбуланта се налази у граду основне школе и ради у дјељи смјене, па доведите дјецу на вријеме.

и испригати на врелом уљу. Кад је сва риба испригана, у исто уље пропржити 3-4 главице црног лука и 2-3 шипице чешњака. Додати кашику парадајз пиреа размућеног у 2 дцл воде, самљеног папра, кашичи-

Паламида

и цукра, перо ловорике, мало „вегете“ и сјецканог петрусина. Додати још воде и пустити да пропржи. Кад је пропржено, додати пригату паламиду и кашичицу соли. Поклопити и кувати на тихој ватри 30-45 минута.

Бродет се најчешће служи са паламидом, може и са обареним кромпиром. Такође се може служити и са преученим хлебом. Може се јести и топао, и хладан.

ПАЛАМИДА НА ГРАДЕЛЕ

Очишћену паламиду исјечи на танке комаде. Посолити је и оставити да упије со. Ставити је на граделе да се пече. Окретати је и по времену премазивати уљем. Кад је печена, сложити је на пјат, па посугти чешњаком, папром и петрусином. Полити је врелим уљем и служити док је топла.

Приредила Л.Б.

БРОДЕТ
ОД ПАЛАМИДЕ

Очишћену паламиду исјечи на комаде прст дебеле, посолити и оставити да стоји најмање пола сата. Сваки комад умочити у брашно

РИБА И ВИНО

Иако је Будва приморски град, риба је у исхрани њених житеља заступљена у изненаду њиховим проценту. Међутим, разлоге за то је што су свијетлина, телетина и сл. замјенили рибу на нашим трпезама, постизујући је све више и остављајући јој ексклузивно место на столу искључиво у вријеме великих вјесних празника.

Кад је риба у питању, осим што је здрава и корисна, она је врло практична јер је лепа припрема ових јела врло широка, од најједноставнијих до најрафинијанијих. Што се вина тиче, основно правило било би - вино употребљено при припреми неког специјалитета од рибе, ракова или шкољки требalo би и конзулатиријати уз јело.

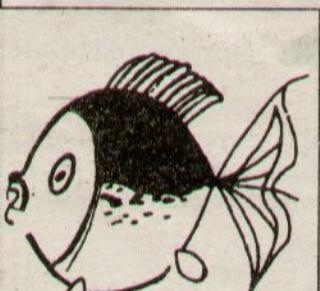
Будући да до скора у нашим радњама није могло да се купи ни једно друго вино сем домаћег, а ситуација је сада ишака мало боља, навешћено и неке врсте словеначког вина које могу да се нађу у неким боље снабдјевеним продавницама или винским поглаварима.

Уз кавијар, каменице, прсташе, жбогуље, вагане, мушље, приљке и остале школске пријају: сува словеначка вина, Лашчи ризлинг, Кавадарски белан, Грашевина, Малвазија, Пошип, Смедеревка или Жилавка.

Бургунда, Мозлер, Прокупица, Ружица, Јутомерски ризлинг, Гаме или Плавац су прости незаобилазни ако риба или ракове припремате на граделама.

Риба и сосови припремани

МЕДИТЕРАНСКИ КУВАР

ПАЛАМИДА

дочи и њено месо које је, усљед велике количине крви, тамне боје.

Паламида је распространена на читавом Медитерану, источном Атлантику, а изузетно се среће и у скandinavским водама и западном Атлантику где долази до Бразила и до јужних обала САД.

Паламида је становник пучине, наступа најчешће у јатима. Обично у јесен може се видjeti како мирну морску површину, ту и тамо, пресијеца јато паламида које се играју и скчује изнад воде.

Паламида з

ДП
КЊАЗ МИЛОШ
БУКОВИЧКА БАЊА - АРАНЂЕЛОВАЦ
ПРЕДСТАВНИШТВО БУДВА

MINERALNA VODA, СОКОВИ
ПИЋА ДРУГИХ ПРОИЗВОЂАЧА

ПРОДАЈНИ ЦЕНТАР УЛАСТИВИ ГРБАЉСКОЈ
ТЕЛ. 51-297.
ТЕЛ. ФАКС 52-518
ДИСКОНТ У БУДВИ, ЦДС ПОДКОШЉУН
ТЕЛ. 52-378.

Villa **BALKAN**
Stari grad

SVE VRSTE
UGOSTITELJSKIH
USLUGA
PO NAJPOVOLJNIJIM
CIJENAMA

P.R. "HATTRICK"

Telefon 086/51-802

BANEX

proizvodnja, export-import, inženjering, turizam i usluge

SVE VRSTE
GRAĐEVINSKIH
POSLOVA
STANOVI ZA TRŽIŠTE
REKONSTRUKCIJE I
ADAPTACIJE

85310 BUDVA, Primorski bataljon 10, te./fax 086/52-790, tel. 51-764

ЕПТОС
БУДВА

086/52-762, 52-282, 52-280, 52-285

Фах: 086/51-320

ЈАДРАНСКИ САЈАМ БУДВА

ЈАДРАНСКИ САЈАМ се налази у Будви, метрополији црногорског приморског туризма, географском, туристичком и културном центру југословенског дијела Медитерана.

ЈАДРАНСКИ САЈАМ је једина сајамска организација у Црној Гори, основана 1968. године као резултат интереса првенствено црногорске привреде, а садашње предузеће је основано Одлуком Привредне коморе Црне Горе 1974. године. Пошто је туризам доминантна привредна грана у Црној Гори, Сајам је специјализована организација у склопу цјелокупне туристичке понуде, која доприноси унапређењу туристичког привреда.

ЈАДРАНСКИ САЈАМ је развио и афирмисао богат програм приредби, које су стално и утицајно средиште понуде и тражње производно-прометних предузећа и туристичке привреде. Оне су промотивно-пропагандне и привредно комерцијалне манифестације, базиране на туризму и низу компаративних предности Будве и Црне Горе, подручја у сталној туристичкој експанзији.

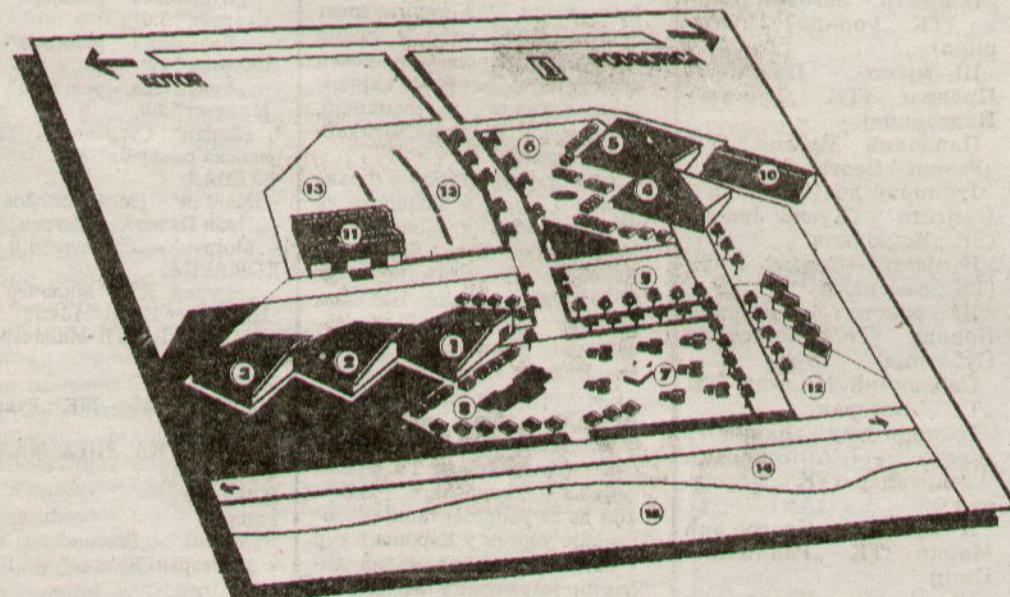
ЈАДРАНСКИ САЈАМ је лоциран уз саму морску обалу на простору од 27.000 m². Окружен је хотелским комплексом од 8.000 постеља. Повезан је аутопутем преко Подгорице са Београдом и даље са Европом; железничка станица Бар је удаљена 45 km, аеродром Тиват 20 km, Подгорица 65 km, трајектна Бар-Бари са Италијом.

Капацитет је 3.000 m² изложбеног простора у пет сајамских павиљона, 875 m² простора у објектима базара, 8.000 m² отвореног изложбеног простора, 700 m² магацинског простора, ресторани са 300 + 1.000 m². Сајам обезбеђује све потребне услове за организовање пратећих манифестација.

Техничка опремљеност - Сва опрема и инвентар за пружање услуга по високим сајамским стандардима.

Инфраструктура - Комплетна, срећена и одржавана.

Сервисне услуге - Трансфер, смјештај, излети, шпедиција, пропаганда у средствима информисања (телевизија, радио, штампа), демонстрације, дегустације, промоције...

1-5 ХАЛЕ
6-БАЗАР1
7-БАЗАР2
8-БЕКИКУЋИЦЕ
9-СПОЉАШЊИ
ИЗЛОЖБЕНИ
ПРОСТОР

10-ДИРЕКЦИЈА
11-МАГАЗИН
12-РЕСТОРАН
13-ПАРКИНГ
14-ПЛАЖА
15-МОРЕ

КАЛЕНДАР ПРИРЕДБИ 98.

24-27.mart

XXIV САЈАМ ИСХРАНЕ

7-11.april

XXII САЈАМ НАМЈЕШТАЈА

XXII САЈАМ ОПРЕМЕ ЗА ХОТЕЛИЈЕРСТВО
И УГОСТИЋЕСТВО, ДОМАЋИНСТВА
И ПОСЛОВНЕ ПРОСТОРЕ

XXII САЛОН УНУТРАШЊЕ ДЕКОРАЦИЈЕ

22-24.april

VII МЕЂУНАРОДНА ТУРИСТИЧКА БЕРЗА И САЈАМ

22-26.april

XVII САЈАМ НАУТИКЕ

XVII САЈАМ ЛОВА И РИБОЛОВА
XVII САЈАМ ОПРЕМЕ ЗА СПОРТ,
КАМПИНГ И РЕКРЕАЦИЈУ
И САЛОН АУТОМОБИЛА

26-29.maj

VI САЈАМ ЕКОЛОГИЈЕ

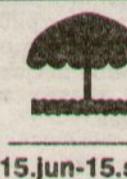
XIII САЈАМ ЗАШТИТЕ
III САЈАМ ПРЕДУЗЕТНИШТВА

III САЈАМ ПРОНАЛАЗАШТВА И ИНОВАЦИЈА

1.maj-1.okt.

XXIV БАЗАР РОБЕ
ШИРОКЕ ПОТРОШЊЕ

15.jun-15.sep.

XXIV ЈЕТЊИ САЈАМ

28.sep.-2.okt.

III САЈАМ ИНФОРМАТИКЕ

III САЈАМ ЕЛЕКТРОНИКЕ
III САЈАМ ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈА
III САЈАМ БИРООПРЕМЕ
IV САЈАМ УЧИЛА И НАСТАВНИХ
СРЕДСТАВА ДИДАЦТА

7-10.oktobar

XX САЈАМ ГРАЂЕВИНАРСТВА

Јадрански сајам дд. - Будва

85310 Будва, Трг слободе 5, Југославија

381/86 41-015, 41-400, 52-205

41-968

централа

директор

комерцијални директор

комерцијална служба

факс

51-352

52-464, 52-042

51-415, 52-042

ОДБОЈКА

ПОНОВО ПРВОЛИГАШИ

Одбојкаши „Будванске ривијере“ на заиста тријумфалан начин, четири кола прије краја плеј-офа у I савезној одбојкашкој лигипонову постали првоглини. Већ од почетка припрема и старта првенства Управа клуба обезбједила је све неопходне услове за постизање врхунских резултата. Сигурно нећемо претјерати ако кажемо да послије „Војводине“ и „Црвени Зvezde“ одбојкаши „Будванске ривијере“ имају најбоље услове за рад у Југославији.

Ангажовањем Веска Вуковића, провјереног и доказаног одбојкашког стручњака, за шефа стручног штаба повучен је први и без сумње прави потез. Тренер Вуковић саставио је тим од младих, талентованих, али и икусних и пројерених играча. Од првог дана припрема рад у клубу организован је по заиста врхунским спортским стандардима. И поред неоспорног играчког квалитета и супериорности над већином клубова ништа се није прештало слушају. Током припремног периода и првенства свакодневно се тренирало два пута дневно по четири до пет сати, а у припремном периоду одигран је и велики број контролних утакмица, па савмим тим резултати нису изостали.

Од 14 првенstvenih utak-

мица и четири утакмице плеј-офа, одбојкаши „Будванске ривијере“ забиљежили су исто толико побједа изгубивши само три села. Поред искusnih играча: Bojevica, Mišića, Ivančevića, Pajkovića, potencijalnog reprezentativca Nikolića, све бољих Ređića i Čvirkovića, već dokaznog Marka Vučovića, тренер Vuković tokom првенства шансу је пружио и младим играчима Giliću, Bajkoviću, Zlatariću као и Janoviću - младићу који наступа и у пионирском тиму.

Наступом и играма на полуфиналном турниру Купа Југославије победама против „Партизана“ и „Младог радника“, одбојкаши „Будванске ривијере“ доказали су да ове сезоне и у овом саставу могу равноправно да играју и у IA савезној одбојкашкој лиги.

Иако је остало да се одиграју још двије утакмице плеј-офа против „Бораца“ из Starčeva, управа и стручни штаб „Будванске ривијере“ већ сада врше припреме за наступ екипе у IA савезној одбојкашкој лиги.

Нема сумње да ће управа клуба предузети све да одбојкаши „Будванске ривијере“ већ ове сезоне играју запажену улогу и у IA савезној одбојкашкој лиги, зашто не и борба за сам југословенски одбојак.

Од 14 првенstvenih utak-

Драјан Кларић Одбојкаши „Будванске ривијере“.

ШАХ

ОДРЖАНО ПРВЕНСТВО БУДВЕ У ШАХУ „БУДВА '98.“

ЖЕЉКО РАКОЧЕВИЋ ПОНОВО НАЈБОЉИ

У организацији Шаховског клуба „Будва“ крајем фебруара и почетком марта одржано је Првенство Будве у шаху за 1998. годину, уз учешће десет најбољих шахиста из нашеј града. Титулу првака Будве и прву награду поношо је освојио прошлогодишњи победник, мајсторски кандидат Жељко Ракочевић који је из седам кола освојио 6,5 поена. Друго место заузео је мајсторски кандидат Никола Бајковић са 5,5 поена, треће је припало Слободану Влаовићу са 5,0, а четврто Крсту Вуковићу са 4,5 поена. Пето место равноправно су подијелили Вуко Влаовић, Небојша Губеринић, Крсто Марковић и Вељко Митровић са 4,0 поена. Првенство Будве одиграно је у хотелу „Могрен“, а играло се по швајцарском систему. Организатор овог меча, шаховски клуб „Будва“ обезбједио је наградни фонд у износу од 4.000 динара.

„Овај турнир у потпуности је оправдао наша очекивања. Још једанпут се показало да шах у Будви има много присталица. Све ћемо урадити да већ ове године организујемо и отворено првенство Будве. Шаховски клуб „Будва“, потпомогнут бројним спонзорима, за тако нешто има знања и снаге, рекао је Срђан Поповић, предсједник Шаховског клуба „Будва“. Д.К.

БОЈАН ШУМАР ОСВОЈИО ДЕВЕТ ПОЕНА

У организацији шаховског клуба „Шахматик“, члана Друге савезне шаховске лиге, одржано је пионирско првенство Будве за 1998. годину. Од двадесет два учесника овог првенства, најбоље резултате постигао је Bojan Šummar који

је из девет партија освојио девет поена.

Редослед осталих такмиčara:

Веселин Ивановић 7 поена, Милан Новаковић 6,5, Мартин Зеновић 6,5 и Милан Влаовић 5,0 поена. К.К.

МАЛИ ФУДБАЛ

КОЛО ОДЛУКЕ

ЗАВРШЕНО РЕДОВНО ТАКМИЧЕЊЕ У ОПШТИНСКОЈ ЛИГИ МАЛОГ ФУДБАЛА

И најбољи познаваоци прилика у општинској лиги малог фудбала нијесу могли ни претпоставити да ће задње коло бити коло одлуке, као и да екипе „Тифани X“ и „Еурографик“ неће изборити пласман у мини-лиги. Послије осмог кола чак једнаест екипа имало је подједнаке шансе за пласман у плеј-офу. Зато се са нестрпењем очекивало девето коло које је напокон ријешило све дилеме у општинској лиги малог фудбала. Утакмице последњег кола играле су се пред препуним трибинама сале „Медитеранског спортског центра“ што најбоље говори о неизвјесности које је пратио сам финиш такмиčenja.

РЕЗУЛТАТИ ДЕВЕТОГ КОЛА ДРУГЕ ГРУПЕ:

Вог-Водовод 7:1
Еурографик -Бајо Пивљанин 0:3

Ресторан Балкан-Црмисимо 1:0

ПТТ-Будванска ривијера 3:0 (службени резултат)

Меркур (слободан)

ТАБЕЛА:

1. Ресторан Балкан 20 бодова

2. Меркур 19 бодова

3. Вог 17 бодова

4. Бајо Пивљанин 15 бодова

5. Еурографик 15 бодова

6. Црмисимо 7 бодова

7. Будванска ривијера 4 бода

8. ПТТ 4 бода

9. Водовод 3 бода

Екипе Ресторан Балкан, Меркур, Вог и Бајо Пивљанин настављају такмиčenje у плеј-офу, а Еурографик и Црмисимо стекле су право да се идуће године такмиče у јединственој општинској лиги.

Д. Кларић

ТАБЕЛА:

1. МСЦ 21 бод

2. Геоинжињеринг 20 бодова

3. Бодико Company 19 бодова

4. Реа 18 бодова

5. Тифани X 16 бодова

На тениским теренима Словенске плаже, а у организацији Тениског Савеза Црне Горе и тениског клуба „Будванска ривијера“, од 25. фебруара до 7. марта одржан је тениски турнир „Монтенегрокуп '98“ за пионире и пионирке до 14 година, и јуниоре и јуниорке до 16, као и јуниоре и јуниорке до 18 година. На турниру је, уз присуство преко 150 младих тенисерса из читаве Југославије, приказан изузетно квалитетан тенис и права је штета што на трибинама тенинских игралишта није било више посјетиоца, поготово младих тенисерса из Будве.

РЕЗУЛТАТИ:

Пионирке до 14 година - I место - Мирковић Вања (TK „Партизан“)

II место - Копривица Јелена (TK „Црвена звезда“)

III место - Јовић Јелена (TK „Крушевач“)

Веома добру игру и запажен резултат у овој конкуренцији остварила је млада тенисерка из TK „Будванска ривијера“ Крстајић Даница.

Пионири до 14 година - I место - Ђелица Иван (TK „Црвена звезда“)

II место - Николић Иван (TK „Никшић“)

III место - Вукићевић Мирослав (TK „Жак“ Сомбор)

Милуновић Срђан (TK „Никшић“)

Пионире до 18 година - I место - Антонијевић Александар (TK „Партизан“)

II место - Благојевић Марко (TK „Раднички“ Ниш)

III место - Копривица Милош (TK „Црвена звезда“)

Кнежевић Филип (TK „СБС“ Х. Нови)

У овој конкуренцији учествовао је и Павићевић Раде из TK „Будва“.

Д.К.

Лектора, играо је у јуниорској конкуренцији, а у супротном, успех првогорских пионира био је и један потпунији.

Јуниорке до 16 година - I место - Мајсторовић Борка (TK „Војводина“)

II место - Јоцић Јелена (TK „Костић“ Ниш)

III место - Дамјановић Бојана (TK „Нови Сад“)

Копривица Милоша (TK „Балашевић“ Београд)

Јуниори до 16 година - I место - Михаиловић Душан (TK „Динамо“ Панчево)

II место - Баговић Марко (TK „Горица“ Подгорица)

III место - Павличић Предраг (TK „Горица“ Подгорица)

Павловић Милош (TK „Газела“ Београд)

Јуниорке до 18 година - I место - Јутић Јелена (TK „Војводина“)

II место - Стичић Нина (TK „Београд“)

III место - Ђорђевић Бранка (TK „Спартак“ Суботица)

Печенићи Милица (TK „ТТС“ Београд)

Јуниори до 18 година - I место - Антонијевић Александар (TK „Партизан“)

II место - Благојевић Марко (TK „Раднички“ Ниш)

III место - Копривица Милош (TK „Црвена звезда“)

Кнежевић Филип (TK „СБС“ Х. Нови)

У овој конкуренцији учествовао је и Павићевић Раде из TK „Будва“.

Д.К.

Лига стартује Купом у Француској 1. јула, а завршава се 20. септембра у Монаку. ЈУ Монтенегро Куп, као дио Европске лиге, одржаће се 18. и 19. јула у Будви. На овом турниру учествоваће репрезентације Њемачке, Француске, Шпаније, Италије и Југославије.

Све утакмице Европске Про

Бич Сокер лиге, поред шест сателитских ТВ мрежа, преносиће и националне ТВ мреже земаља чланица лиге. - Одлуком да се репрезентација Југославије уврсти у Европски тур

- како Зоран Аврамовић директор маркетинга ФК „Црвена звезда“ у Београду и главни

и постигнут је огроман успех, а Будва је на тај начин начинила корак напријед.

Аврамовић сматра да је за

туризам изузетно значајна једна оваква манифестија. У туризам се може корисно улагати и на овај начин.

ПОНЕДЈЕЉАК

07.30 ЈУТАРЊИ ПРОГРАМ

11.00 ХИТ ДАНА

12.00 ЕКО ОКО

16.00 СПОРТСКА РАЗГЛЕДНИЦА

17.30 БУДВАНСКА ХРОНИКА

18.00 ФОЛК БАЛАДЕ

УТОРАК